

ДАРААГИЙН ЗОГСООЛ - ЧЕХ УЛС

ЧЕХ УЛСАД АМЬДРАХ ХҮСЭЛТЭЙ ГАДААДЫН
ИРГЭДЭД ЗОРИУЛСАН

ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭЛТ

СУРГАЛТ

ВИЗ

2018 он

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

SLOVO

21

“Дараагийн зогсоол – Чех Улс” мэдээллийн товхимол, киног Дотоод хэргийн яамны Орогнол, шилжин сууршилтын газар, Интеграцлалын төвүүд, “Слово 21”, “АЙОМ” (Шилжин сууршилтын олон улсын байгууллага) төрийн бус байгууллагуудын төлөөлөгчдөөс бүрдсэн мэргэжлийн ажлын баг бэлтгэн боловсруулав.

© Slovo 21, z. s., 2018

Бүх эрх хуулиар хамгаалагдсан. Нийтлэгч байгууллагын бичгээр үйлдсэн зөвшөөрөлгүйгээр уг товхимлыг бүрнээр нь болон хэсэгчлэн цахим, хэвлэмэл ямарваа нэгэн хэлбэрээр олшруулах, хувиан тараахыг хориглоно.

Нэмж засварласан гурав дахь хэвлэл

ISBN 978-80-907374-5-7

ДАРААГИЙН ЗОГСООЛ - ЧЕХ УЛС

ЧЕХ УЛСАД АМЬДРАХ ХҮСЭЛТЭЙ ГАДААДЫН
ИРГЭДЭД ЗОРИУЛСАН

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Дотоод хэргийн яамны санхүүжилтэй энэхүү товхимлыг гадаадын иргэдийг интеграцчилах төслийн хүрээнд бэлтгэн хэвлэв. Төслийг “Слово 21” хэрэгжүүлж байгаа болно.

ХУУДАС 05

ДАРААГИЙН ЗОГСООЛ – ЧЕХ УЛС

Энэхүү товхимол хэнд зориулагдсан бэ?

Энэхүү товхимол хэнд зориулагдаагүй вэ?

Удаан хугацааны виз гэж юу вэ?

Удаан хугацааны оршин суух зөвшөөрөл гэж юу вэ?

Таны хүсэлтийг хэн шийдвэрлэдэг вэ?

ХУУДАС 06

ЧЕХ УЛСАД ЯВАХААР ТӨЛӨВЛӨЖ БАЙНА

Чех Улсад сургуульд сурах хүсэлтэй тохиолдолд

Чех Улсад хөдөлмөр эрхлэх сонирхолтой байна

Чех Улсад хувиараа бизнес эрхлэх хүсэлтэй байна

ХУУДАС 16

ЧЕХ УЛСАД ИРСНИЙ ДАРАА

Бүртгүүлэх үүрэг гэж юуг хэлэх вэ?

Биеийн давхцахгүй өгөгдөл, цахим үнэмлэх гэж юу вэ?

Өөрчлөлтийг хэрхэн мэдэгдэх вэ?

Чех Улсад оршин суух зөвшөөрлийн хугацаагаа хэрхэн сунгуулах вэ?

Шенгений болон Европын Холбооны орнуудад хэрхэн зорчих вэ?

Чех Улсад гэр бүлээ авчрах тохиолдолд

Чех Улсын эрүүл мэндийн болон нийгмийн даатгал

ХУУДАС 22

ЮУГ АНХААРАХ ВЭ? ЯМАР ХҮНДРЭЛ БЭРХШЭЭЛ ТОХИОЛДОЖ БОЛОХ ВЭ?

Үнэ төлбөргүй туслалцаа, мэдээлэл

Зуучлагч компаниуд

Биеийн байцаалт, бичиг баримт

Итгэмжлэл

Ажлын нөхцөл

Өр төлбөр, өр төлбөргүй байх тухай

Хууль сахиж мөрдөх

Чех Улсад оршин суугаа хаягаа өөрчлөх тохиолдолд

Онцгой тохиолдолд хэрэгтэй болох үүднээс мөнгө хуримтлуулах

ХУУДАС 25

ЧЕХ УЛСАД ХОЛБОО БАРИХ ЧУХАЛ ХАЯГ, УТАС

Чех Улс руу явахаас өмнө

Чех Улсад орж ирсний дараа

ДАРААГИЙН ЗОГСОЛ - ЧЕХ УЛС

Бид энэхүү товхимлыг Чех Улсад удаан хугацаагаар суурьших зорилготой ирж байгаа гуравдагч орны иргэдэд зориулан бэлтгэсэн бөгөөд үүнээс гадна “Чех Улсад тавтай морилно уу” богино хэмжээний баримтат кино, манай орны талаарх мэдээлэл бүхий материалыг мөн бэлтгэсэн болно.

Эдгээр мэдээллийг агуулсан уг товхимлын гол зорилго нь Чех Улсад амьдарч буй гадаадын иргэдийг интеграцлах, тэдний Чех Улсад эдлэх эрх, үүрэг, Чех орны төдийгүй амьдарч буй тухайн бус нутгийнхаа талаар бодитой ойлголт олж авах, тулгарсан асуудлаа өөрсдөө бие даан хөөцөлдөж шийдвэрлүүлэхэд нь туслаж дэмжихэд оршино. Үүгээр зогсохгүй Чех Улсад хууль зөрчилгүйгээр амьдрах нөхцлийн талаар зөв мэдээлэл түгээх нь үүсч болзошгүй сөрөг үзэгдлээс сэргийлэх сайн талтай. Гадаадын иргэд нь Чех Улсад оршин суухтай холбогдсон ихэнх асуудлаа ямар нэгэн саадгүйгээр өөрсдөө бие даан хөөцөлдөх боломж нээлттэй байдаг юм. Иймд шинээр ирж буй гадаадын иргэд үнэн зөв, бодитой мэдээлэл олж авснаараа асуудлаа өөрсдөө бие даан хөөцөлдөх урам зориг орно гэдэгт бид ч бас итгэж байгаа юм. Шаардлагатай гэж үзвэл төлбөргүй үйлчилгээ үзүүлдэг төрийн тус байгууллагууд (ТББ), Интеграцлалын төвүүдэд хандах боломжтой.

ЭНЭХҮҮ ТОВХИМОЛ ХЭНД ЗОРИУЛАГДСАН БЭ?

Тус товхимол нь Чех Улсад 90-ээс дээш хоногийн хугацаагаар зорчихтой холбогдуулан удаан хугацааны виз эсвэл удаан хугацааны зөвшөөрөл хүсч буй Европын Холбоо (ЕХ)-ноос бусад орны иргэдэд зориулагдсан.

ЭНЭХҮҮ ТОВХИМОЛ ХЭНД ЗОРИУЛАГДААГҮЙ ВЭ?

Тус товхимол нь Европын Холбооны иргэд, тэдний гэр бүлийн гишүүд, Шенгений богино хугацааны виз эсвэл байнга оршин суух зөвшөөрөл хүсэгчдэд ЗОРИУЛАГДААГҮЙ!

УДААН ХУГАЦААНЫ ВИЗ ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Анх удаа Чех Улсад 90-ээс дээш хоногийн хугацаагаар зорчих гэж буй хүмүүсийн мэдүүлдэг хамгийн түгээмэл виз, Чех Улсад 90-ээс дээш хоногийн хугацаагаар оршин суух эрх олгодог 1 жилээс илүүгүй хугацаанд хүчинтэй визийг удаан хугацааны виз гэнэ. Хэрэв та Чех Улсад анх удаа ирсэн, үйл ажиллагаагаа цаашид үргэлжлүүлэх, өөрөөр хэлбэл Чех Улсад ирсэн анхны зорилгоо өөрчлөөгүй тохиолдолд Чех Улсад удаан хугацааны оршин суух зөвшөөрлийн хүсэлт гаргаж тус улсад оршин суух хугацаагаа сунгуулах боломжтой. Удаан хугацааны визийг гадаад паспортод нааж олгодог.

УДААН ХУГАЦААНЫ ОРШИН СУУХ ЗӨВШӨӨРӨЛ ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Зарим нэг онцгой тохиолдолд Чех Улсад орж ирэхээсээ өмнө хүсэх боломжтой хэдий ч ихэвчлэн Чех Улсад оршин сууж байгаа хугацаандаа удаан хугацааны визтэйгээ залгуулан хүсдэг тус улсад оршин суух эрхийг удаан хугацааны оршин суух зөвшөөрөл гэж нэрлэнэ. Үүнийг 2-с дээшгүй жилийн хугацаагаар олгодог бөгөөд биеийн давхцахгүй өгөгдөл бүхий чиптэй карт хэлбэртэй байдаг.

Удаан хугацааны виз, удаан хугацааны оршин суух зөвшөөрөл хоорондын ялгааг сайтар ялгаж сурагтун! Энэ нэр томьёог мэдэж байх нь хэзээ ч илүүдэхгүй!

ТАНЫ ХҮСЭЛТИЙГ ХЭН ШИЙДВЭРЛЭДЭГ ВЭ?

Шенгений виз олгох эсэх асуудлыг таны виз мэдүүлсэн ЭСЯ шийдвэрлэнэ. Удаан хугацааны виз, удаан хугацааны оршин суух зөвшөөрөл олгуулах хүсэлт хүлээн авсан ЭСЯ нь БНЧУ-ын Дотоод хэргийн ямаар шийдвэрлүүлдэг.

ЧЕХ УЛСАД ЯВАХААР ТӨЛӨВЛӨЖ БАЙНА

ЧЕХ УЛСАД СУРГУУЛЬД СУРАХ ХҮСЭЛТЭЙ ТОХИОЛДОЛД

Хэрэв та Чех Улсад суралцах хүсэлтэй байгаад сонирхсон их эсвэл гүнзгий мэргэших сургуулиа нэгэнт сонгосон ахул дараах мэдээллийг сайтар судална уу.

- Чех Улсад гадаадын иргэд оршин суух тухай хуулийн дагуу “сургалт”-д хамрагдах уу, аль эсвэл боловсролын өөр төрөлд хамрагдах уу? (Чех Улсын сургуулиудад хандах эсвэл www.mvcr.cz/cizinci веб хуудасны “Сургууль, оюутнуудад зориулсан мэдээлэл” хэсгээс сургалтын төрөл, оршин суух зорилго нарийн судалж лавлана уу.)
- Чех Улсад ямар хугацаатай суралцах вэ? (Чех Улсын сургуулиас лавлана уу)

Хэрэв та Чех Улсад 90-ээс дээш хоногийн хугацаагаар суралцахыг хүссэн тохиолдолд сургалтын төрлөөс хамааран БНЧУ-ын ЭСЯ-нд дараах төрлийн виз мэдүүлж, оршин суух зөвшөөрлийн хүсэлт гаргах эрхтэй:

- **“сурах” зорилгоор олгох удаан хугацааны оршин суух зөвшөөрлийг** Чех Улсад 3 сараас илүү хугацаагаар оршин суух ба хуульд заасны дагуу суралцах хүсэлтэй гадаадын иргэн БНЧУ-ын ЭСЯ-нд хүсэх эрхтэй. Энэ нь солилцооны эсвэл мэргэжлийн төлбөртэй дадлага хийх шугамаар дунд болон хөгжим бүжгийн дунд сургуульд суралцах тохиолдолд хамаарахгүй.

Хүсэлтийн хариуг БНЧУ-ын ЭСЯ-аас 60 хоногийн дотор мэдэгдэнэ. Хэрэв та Чех Улсад визгүй зорчих эрхтэй бол нааштай хариу гарсан даруйд Чех Улсад визгүй орж ирж болно. Харин визтэй зорчих тохиолдолд танд БНЧУ-ын ЭСЯ-аас “оршин суух зөвшөөрөл авах виз” дарж өгнө. Чех Улсад орж ирснээсээ хойш ажлын 3 хоногийн дотор бүртгүүлэх, оршин суух зөвшөөрлийн үнэмлэх олгуулахын тулд биеийн давцахгүй өгөгдөл авахуулах зорилгоор Дотоод хэргийн яамны иргэд хүлээн авах төвд очих үүрэгтэй. Бэлэн болсон цахим үнэмлэхийг мөнхүү газраас очиж авна.

- **“сурах” зорилгоор олгох удаан хугацааны оршин суух зөвшөөрлийг** БНЧУ-д оршин суух тухай хуульд заасан төрөлд багтаж буй сургалтад хамрагдсан гадаадын иргэн Чех Улсад 3-с дээш сарын хугацаагаар виз хүсэх хүсэлтээ БНЧУ-ын ЭСЯ-д гаргах эрхтэй. Дунд эсвэл хөгжим бүжгийн дунд сургуулийн сургалтад хамрагдаж буй тохиолдолд заавал солилцооны шугамаар байх албагүй бөгөөд мэргэжлийн дадлага төлбөртэй байж болох юм.

Хүсэлтийн хариу 60 хоногийн дотор гарах бөгөөд хариуг нь БНЧУ-ын ЭСЯ-аас тантай холбоо барьж мэдэгдэх ба нааштай шийдэгдсэн тохиолдолд таны паспортод виз дарж өгнө. Чех Улсад орж ирээд ажлын 3 хоногийн дотор гадаадын иргэдийн асуудлыг эрхэлсэн цагдаагийн газарт бүртгүүлэх үүрэгтэй.

- **“бусад” зорилгоор олгох удаан хугацааны оршин суух виз** (үүнд сургалтын өөр бусад төрөл ч хамаарна) Чех Улсад 3-аас дээш сарын хугацаагаар, сургалт нь БНЧУ-д оршин суух тухай хуульд заасан төрөл зүйлд хамрагдаагүй гадаадын иргэн БНЧУ-ын ЭСЯ-д мэдүүлэх эрхтэй.

Мэдүүлгийн хариу 90-120 хоногийн дотор гарах боловч зарим нэг нөхцөл байдлаас шалтгаалан заасан хугацаанаасаа хэтрэх тохиолдол гардаг бөгөөд хариуг нааштай гарвал БНЧУ-ын ЭСЯ-аас тантай холбоо барьж мэдэгдэн таны паспортод виз дарж өгнө. Чех Улсад орж ирээд ажлын 3 хоногийн дотор гадаадын иргэдийн асуудлыг эрхэлсэн цагдаагийн газарт бүртгүүлэх үүрэгтэй.

Хүсэлт гаргахдаа дараах материалыг бүрдүүлж, гадаад улсаас олгосон бичиг баримтыг чех хэл рүү орчуулсан албан ёсны орчуулгын хамт хавсаргана. Үүнд,

- Гадаад паспорт,
- Сургууль, боловсролын байгууллагад элссэн тухай тодорхойлолт
- 1 хувь зураг,
- Чех Улсад суух байрны бичиг,
- Санхүүгийн хангалттай эх үүсвэртэй бөгөөд түүнийгээ Чех Улсын нутаг дэвсгэрт ашиглах боломжтойг нотолсон нотолгоо,

- Харьяат эсвэл сүүлийн 3 жил тасралтгүй 6 сараас дээш хугацаагаар амьдарсан улсын эрх бүхий байгууллагаас олгосон ял шийтгэл эдэлж байсан эсэх лавлагаа (БНЧУ-ын хүсэлтээр бүрдүүлнэ),
- Халдварт өвчин тараахаас сэргийлэх нөхцөл болзлыг хангасан тухай тодорхойлолт (БНЧУ-ын хүсэлтээр бүрдүүлнэ),
- Визний хариу нааштай гарсан тохиолдолд ЭСЯ-нд Чех Улсад даатгалтай болохыг гэрчилсэн бичгийг бүрдүүлнэ.

Хүсэлт болон мэдүүлэг гаргах, сургалтад хамрагдах, Чех Улсад гадаадын иргэдийн эрх үүрэг хэрхэн зохицуулагддаг талаарх дэлгэрэнгүй мэдээллийг www.mvcr.cz/cizinci вэб сайтын "Сургууль, оюутнуудад зориулсан мэдээлэл" хэсгээс өөрсдөө сайтар судлах шаардлагатай.

Та дараах зүйлд анхаарлаа хандуулна уу.

- Та удаан хугацааны виз авсан бөгөөд оюутны байрнаас өөрийг тань бүртгүүлээгүй тохиолдолд тус улсад орж ирснээсээ хойш ажлын 3 хоногийн дотор гадаадын иргэдийн асуудал эрхэлсэн цагдаагийн газарт бүртгүүлэх үүрэгтэй.
- Хэрэв та Чех Улсад удаан хугацаагаар оршин суух зөвшөөрөл авахаар ирсэн тохиолдолд тус улсад орж ирснээсээ хойш ажлын 3 хоногийн дотор Дотоод хэргийн яаманд очиж цахим үнэмлэх олгоход шаардагдах биеийн давхцахгүй өгөгдлөө авахуулах үүрэгтэй.
- Хэрэв та сурах зорилгоор виз эсвэл оршин суух зөвшөөрөл авсан бол Чех Улсад байх хугацааныхаа туршид оюутан статустай байхаас гадна бодитойгоор сургуульд суралцаж, виз, оршин суух зөвшөөрлийнхөө зорилгыг зөрчихгүй байх үүрэгтэй. **Гадаадын иргэд сургуульд суралцахын зэрэгцээ бизнес эрхлэх эрхтэй. Дунд сургууль, хөгжим бүжгийн дунд сургууль, гүнзгий мэргэших, магадлан итгэмжлэгдсэн их, дээд сургуулийн өдрийн ангийн хөтөлбөрт хамрагдсан тохиолдолд хөдөлмөр эрхлэх эрхтэй.** Оршин суух зөвшөөрлийн үндсэн зорилго нь ямагт бодит байдалтайгаа нийцэх буюу сургуульд сурах шаардлагатай.
- Сургуулиа солих тохиолдолд нэг сургуулиас нөгөө сургууль руу завсардахгүй шилжих шаардлагатай. Таныг сургуулиа сольж шилжсэн тухай хуучин сургуулиас тань Дотоод хэргийн яаманд мэдэгдэх ба харин шинэ сургуульд орсон тухайгаа та өөрөө мэдэгдэх үүрэгтэй. Ямар нэг өөрчлөлтийг Дотоод хэргийн яамны хэлтэс, салбарт 3 хоногийн дотор мэдэгдэх дүрэмтэй.
- Сургуульд сурч байгаа тухай тодорхойлолтод зуны амралт, шалгалт, улсын шалгалт өгснөөр сургуулиа төгсөх хүртэлхи нийт хугацаа бүхэлдээ багтдаг. Чех Улсад сурч байх хугацаандаа зуныхаа амралтаар гадаад улсад жуулчлах, нутаг явж амрах боломжтой. Таны оршин суух зөвшөөрөлтэй холбоотой хүсэлтийг шийдвэрлэж байх явцад түр хугацаагаар тус улсаас гарах болсон тохиолдолд Дотоод хэргийн яамны холбогдох салбар, хэлтэст мэдэгдэхээс гадна нэр дээр тань ирэх албан захидлаа хэрхэх асуудлаа зохицуулах шаардлагатай.
- Та **сургуулиасаа хасагдсан** тохиолдолд таны сурч байсан сургууль энэ талаар Дотоод хэргийн яаманд мэдэгдсний үндсэн дээр таны виз эсвэл оршин суух зөвшөөрөл хүчингүй болж болзошгүй.

ЧЕХ УЛСАД ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭХ СОНИРХОЛТОЙ БАЙНА

Хэрэв та Чех Улсад хөдөлмөр эрхлэх сонирхолтой байвал тус улсад ирэхээсээ өмнө ажлын байраа олж, холбогдох асуудлаа эртнээс зохицуулсан байх шаардлагатай.

http://portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zamka/vm веб хуудаснаас Чех Улс дахь ажлын саналыг өөрсдөө судалж үзнэ үү.

1. ХӨДӨЛМӨРИЙН ЗАХ ЗЭЭЛД ОРОХ ТУХАЙ

Чех Улсын хөдөлмөрийн зах зээлд амжилттай орохын тулд хүчин төгөлдөр оршин суух зөвшөөрөлтэй байхаас гадна хөдөлмөрийн зах зээлд чөлөөтэй орох боломжтой эсэхийг судалж мэдэх нь чухал. Тус улсын хөдөлмөрийн зах зээлд чөлөөтэй орох эсэх нь оршин суух зөвшөөрлийн ангилал, хөдөлмөрийн төрөл, өөр бусад нөхцөл байдлаас шалтгаална.

Хөдөлмөрийн зах зээлд дараах хүмүүс чөлөөтэй орж болно. Үүнд,

- ЕХ-ны гишүүн орны иргэд, тэдний гэр бүлийн гишүүд,
- байнга оршин суух зөвшөөрөлтэй гадаадын иргэд,
- олон улсын хамгаалалд хамрагсад (орогнол эсвэл нэмэлт хамгаалал),
- байнга, удаан хугацаагаар оршин суух зөвшөөрөл эсвэл орогнох эрх авсан гадаадын иргэнтэй гэр бүл нэгтгэх зорилгоор ирсэн хүчин төгөлдөр удаан хугацааны оршин суух зөвшөөрөлтэй гадаадын иргэд,
- мэргэжлийн чиглэлээр тасралтгүй суралцаж байгаа гадаадын иргэд (жишээ нь, дунд сургууль, хөгжим бүжгийн дунд сургууль, гүнзгий мэргэших сургууль, чех хэлний улсын шалгалт явуулах эрх бүхий хэлний сургууль, магадлан итгэмжлэгдсэн их, дээд сургуулийн өдрийн ангийн оюутан; үүнд зуны амралт ч багтана),
- Чех Улсын хууль тогтоомжийн дагуу дунд эсвэл дээд боловсрол эзэмшсэн гадаадын иргэд.

Дээр дурдсан тохиолдолд гадаадын иргэд хөдөлмөр эрхлэх зөвшөөрөл, ажилтны эсвэл цэнхэр карт авах шаардлагагүй хэдий ч тус улсын нутаг дэвсгэр дээр оршин суух зөвшөөрөл эсвэл визтэй байх шаардлагатай. Чех Улсад визгүй зорчих нь хөдөлмөр эрхлэж болно гэсэн үг огт биш. Зөвхөн ажил олгогчийн зүгээс хамгийн оройтлоо гэхэд ажилд орсон эхний өдөр БНЧУ-ын Хөдөлмөрийн товчоонд мэдэгдэх үүрэгтэй.

Хэрэв ажил олгогч хөдөлмөрийн зах зээлд чөлөөтэй орох боломжгүй гадаадын иргэнийг ажиллуулах хүсэлтэй тохиолдолд хөдөлмөрийн гэрээ эсвэл ажил гүйцэтгэх гэрээ байгуулахын зэрэгцээ хөдөлмөр эрхлэх зөвшөөрөл, ажилтны эсвэл цэнхэр карт авсан байх шаардлагатай.

2. УЛИРЛЫН ЧАНАРТАЙ ХӨДӨЛМӨР ЭРХЛЭХ ЗОРИЛГООР УДААН ХУГАЦААНЫ ОРШИН СУУХ ЗӨВШӨӨРӨЛ

Хөдөө аж ахуй, ойн аж ахуй, усан үзмийн аж ахуй, аялал жуулчлал зэрэг улирлаас хамаарсан үйл ажиллагааг явуулах зорилгоор ЧУ-д оршин суух хүсэлтэй гадаадын иргэнд улирлын чанартай хөдөлмөр эрхлэх зорилгоор 90-ээс дээш хоногийн виз олгодог. Энэ ангиллын виз олгоход хүчинтэй хугацааг заах бөгөөд ЧУ-д оршин суух хугацаа 6 сараас дээшгүй хугацаатай байна.

Хүсэлт гаргахдаа дараах материалыг бүрдүүлж, гадаад улсаас олгосон бичиг баримтыг чех хэл рүү орчуулсан албан ёсны орчуулгын хамт хавсаргана. Үүнд,

- Гадаад паспорт,
- БНЧУ-ын Хөдөлмөрийн товчооны аймгийн эсвэл Прага хотын салбараас олгосон хөдөлмөр эрхлэх зөвшөөрөл, хөдөлмөр эрхлэх зөвшөөрөл гараагүй тохиолдолд гаргасан хүсэлтийн дугаар, БНЧУ-ын Хөдөлмөрийн товчооны аль салбар хүсэлтийг хянан шийдвэрлэж байгаа тухай мэдээлэл,
- 1 хувь зураг,
- Чех Улсад суух байрны бичиг,
- Ажил олгогч нь гадаадын иргэнийг байраар хангаж байгаа эсвэл байр олоход зуучилж байгаа тохиолдолд ажил олгогчийн цалин хөлсний тодорхойлолт,

- Харьяат эсвэл сүүлийн 3 жил тасралтгүй 6 сараас дээш хугацаагаар амьдарсан улсын эрх бүхий байгууллагаас олгосон ял шийтгэл эдэлж байсан эсэх лавлагаа (БНЧУ-ын ЭСЯ-ы хүсэлтээр бүрдүүлнэ),
- халдварт өвчин тараахаас сэргийлэх нөхцөл болзлыг хангасан тухай тодорхойлолт (БНЧУ-ын ЭСЯ-ы хүсэлтээр бүрдүүлнэ),
- Визний хариу нааштай гарсан тохиолдолд ЭСЯ-нд Чех Улсад даатгалтай болохыг гэрчилсэн бичгийг бүрдүүлнэ.

3. УДААН ХУГАЦААНЫ ОРШИН СУУХ ЗӨВШӨӨРӨЛ – АЖИЛТНЫ КАРТ

Ажилтны карт гэдэг нь хөдөлмөр эрхлэх зорилгоор удаан хугацаагаар оршин суух зөвшөөрлийн тусгай төрөл юм.

Энэ карт нь дээд тал нь 2 жилийн хугацаатай оршин суух зөвшөөрөл, тодорхой ажлын байранд хөдөлмөр эрхлэх эрх хосолсон буюу өөрөөр хэлбэл 1 картанд 2 эрх агуулагдсан юм.

Ажилтны карт олгох үндсэн нөхцөл болзол:

- ажил олгогч нь ажилтны карт эзэмшигч гадаадын иргэн ажиллаж болох орон тоо суларсан зар өгсөн,
- сул орон тоонд ЧУ-ын эсвэл ЕХ-ы гишүүн орны иргэн эсхүл хөдөлмөрийн зах зээлд чөлөөтэй орж болох гадаадын иргэн ороогүй,
- гадаадын иргэн тухайн орон тоонд тохирох мэргэжлийн шаардлага хангасан гэдгээ нотолсон,
- сарын нийт цалин нь хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээнээс доошгүй, долоо хоногийн ажлын цагийг хөдөлмөрийн гэрээ эсвэл ажил гүйцэтгэх гэрээнд зааснаар хамгийн багадаа 15 цаг байхаар тодорхойлсон.

Хүсэлт гаргахдаа дараах материалыг бүрдүүлж, гадаад улсаас олгосон бичиг баримтыг чех хэл рүү орчуулсан албан ёсны орчуулгын хамт хавсаргана. Үүнд,

- Гадаад паспорт,
- 1 хувь зураг,
- Ажилтны карт эзэмшигчийн албан тушаалын дугаар,
- Хөдөлмөрийн гэрээ, ажил гүйцэтгэх тухай гэрээ эсвэл хөдөлмөрийн гэрээ байгуулах тухай гэрээ,
- Боловсролын гэрчилгээ, мэргэжлийн нарийн ур чадвар шаардагдах тохиолдолд энэ чиглэлээр олгосон гэрчилгээ, тодорхойлолт. Чех Улсын боловсролын яамны шаардлагаар гадаадад эзэмшсэн боловсролын бичиг баримтыг дүйцүүлэн, хүлээн зөвшөөрүүлсэн тухай баримтыг бүрдүүлж магад,
- Чех Улсад суух байрны бичиг,
- Харьяат эсвэл сүүлийн 3 жил тасралтгүй 6 сараас дээш хугацаагаар амьдарсан улсын эрх бүхий байгууллагаас олгосон ял шийтгэл эдэлж байсан эсэх лавлагаа (БНЧУ-ын ЭСЯ, хүсэлтийг ЧУ-д гаргасан тохиолдолд БНЧУ-ын Дотоод хэргийн яамны хүсэлтээр бүрдүүлнэ). Олон улсын гэрээнд уг үүргээс чөлөөлөөгүй бол ял шийтгэл эдэлж байсан эсэх лавлагаанд консулын баталгаажуулалт эсвэл апостиль гэрчилгээ хийлгэх шаардлагатай.
- халдварт өвчин тараахаас сэргийлэх нөхцөл болзлыг хангасан тухай тодорхойлолт (БНЧУ-ын ЭСЯ, хүсэлтийг ЧУ-д гаргасан тохиолдолд БНЧУ-ын Дотоод хэргийн яамны хүсэлтээр бүрдүүлнэ).
- Визний хариу нааштай гарсан тохиолдолд ЭСЯ-нд Чех Улсад ажил орох өдрийг хүртэл хугацаанд даатгалтай болохыг гэрчилсэн бичгийг бүрдүүлнэ. Ажилд орсон өдрөөс эхлэн ажилтан болох тул нийтийн эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдана.

БНЧУ-ын ЭСЯ-нд хүсэлт гаргах үйлчилгээний хураамж болох 1 000 чех кроны төлбөрийг тухайн улсын мөнгөний ханшинд шилжүүлж төлнө. Хүсэлтээ ЧУ-ын нутаг дэвсгэрт гаргасан тохиолдолд үйлчилгээний хураамж 1 500 чех кроныг улсын тэмдэгтээр Дотоод хэргийн яаманд төлнө.

Ажлын карт олгуулах хүсэлтийн хариу 60-90 хоногийн дотор гарна. Хариу нааштай гарсан, мөн виз авах шаардлагагүй тохиолдолд Чех Улсад зорчих боломж нээгдэх боловч ЧУ-д визгүй оршин суух 90 хоногийн хугацааг хэтрүүлж болохгүй. Виз авах шаардлагатай тохиолдолд БНЧУ-ын ЭСЯ таны паспортод “оршин суух зөвшөөрөл авах зориулалттай виз” дарж

өгнө. Чех Улсад орж ирээд ажлын 3 хоногийн дотор тус улсын Дотоод хэргийн яамны зохих хэлтэс, салбарт хандаад цахим үнэмлэх олгоход шаардагдах биеийн давхцдахгүй өгөгдлөө авахуулах үүрэгтэй. Бэлэн болсон цахим үнэмлэх буюу ажилтны картаа мөнхүү газраас очиж авна.

Ажилтны карт эзэмшигч этгээд албан тушаалаа солих, өөр алба нэмж хаших эсвэл ажлаа солих тохиолдолд юун түүрүүнд Дотоод хэргийн яамны Орогнол, шилжин суурьшилтын бодлогын газраас зөвшөөрөл авна. Хариу гарах хүртэлх хугацаанд шинэ албан тушаалд очих, ажлаа солих, шинэ ажилд орохыг зөвшөөрөхгүй.

Хэрэв гадаадын иргэн ажил, албан тушаалаа өөрчлөхгүй зөвхөн ажилтны картны хугацаа сунгуулах тохиолдолд БНЧУ-ын Дотоод хэргийн яаманд картны хүчинтэй хугацаа дуусахаас дээд тал нь 120 хоногийн өмнө, доод тал нь сүүлийн өдөр ажилтны картны хугацааг сунгуулах хүсэлт гаргана. Ийм тохиолдолд БНЧУ-ын Хөдөлмөрийн товчоо хөдөлмөрийн зах зээл дэх нөхцөл байдлыг харгалзан тухайн гадаадын иргэнийг цаашид ажиллуулах эсэх баталгаат дүгнэлтийг гаргана.

Гадаадын иргэн хөдөлмөр эрхлэх зорилгоор удаан хугацаагаар оршин суух зөвшөөрөлтэй байх ба

а) хөдөлмөрийн зах зээлд чөлөөтэй орох эрхтэй эсвэл

б) хөдөлмөр эрхлэх зөвшөөрөл авсан тохиолдолд

ажилтны карт нь зөвхөн удаан хугацаагаар оршин суух зөвшөөрлийг орлоно.

Зарим нэг тохиолдолд хөдөлмөр эрхлэх зөвшөөрлийг БНЧУ-ын Хөдөлмөрийн товчооноос олгодог.

Хөдөлмөр эрхлэх, оршин суух зөвшөөрлийг хослуулсан ажилтны карт эсвэл зөвхөн оршин суух зөвшөөрөл агуулсан ажилтны карт нь хоорондоо ихэд ялгаатай тул ажилтны карт олгуулах хүсэлт гаргахдаа бүрдүүлэх материал, тавигдсан нөхцөл болзлын талаарх мэдээллийг www.portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zamka/zam#povzm болон www.mvcr.cz/clanek/zamestnanecka-karta.aspx сайтын "Гуравдагч орны иргэд – ажилтны карт" хэсгээс сайтар судлах шаардлагатай.

Чех Улсад ажилтны карт эзэмшигчдэд тохирох ажлын байрны саналыг тус улсын Хөдөлмөр, нийгмийн хэргийн яамны www.portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zamka/vm веб хуудаснаас үзнэ үү.

Дараах зүйлийг мартуузай!

- Хөдөлмөр эрхлэх, оршин суух зөвшөөрлийг хослуулсан агуулсан картыг АЖИЛТНЫ КАРТ гэнэ! Зарим нэг онцгой тохиолдолд БНЧУ-ын Хөдөлмөрийн товчоо хөдөлмөр эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгодог. Хэрэв та хөдөлмөр эрхлэх зөвшөөрөл авсан аль эсвэл тус улсын хөдөлмөрийн зах зээлд чөлөөтэй орох эрхтэй бол ажилтны карт нь зөвхөн хөдөлмөр эрхлэх зорилго бүхий удаан хугацааны зөвшөөрлийн үүрэг гүйцэтгэдэг.
- Ажилтны картны хугацааг сунгуулахад тусгай хугацаа үйлчилнэ: хүсэлтийг картны хугацаа дуусахаас дээд тал нь 120 хоногийн өмнө, доод тал нь картны хүчинтэй байх хугацааны сүүлийн өдөр гаргана.
- Тус улсын хөдөлмөрийн зах зээлд чөлөөтэй орох эрхгүй гадаадын иргэд ажил эсвэл албан тушаалаа солих тохиолдолд тус улсын Дотоод хэргийн яамнаас урьдчилан зөвшөөрөл авах шаардлагатай.
- Таны ажилтны карт хүчинтэй байх хугацаанд та ажлаасаа халагдсан эсвэл ажил олгогчтой ажлаас гарах гэрээ байгуулсан тохиолдолд 60 хоногийн дотор ажил олгогчоо өөрчлөх зөвшөөрөл олгуулах хүсэлт гаргах шаардлагатай. Зохих ёсоор заасан хугацаанд нь зөвшөөрөл аваагүй тохиолдолд ажилтны карт хүчингүй болно. Хүсэлт гаргахдаа таны хөдөлмөрийн гэрээ дуусгавар болоогүй эсвэл дуусгавар болсон огноог гэрчилсэн баримт бүрдүүлнэ.
- Ажил олгогчтой байгуулсан хөдөлмөрийн гэрээний нэг хувийг заавал өөртөө ав. Ажил олгогчтой байгуулсан, гарын үсэг бүхий баримт бичгээ нэг бүрчлэн нямбай хадгалагтун! Хөдөлмөр эрхлэхтэй холбоотой аливаа тохиролцоог ямагт бичгээр үйлдэхийг шаардагтун. Гэрээний заалтуудыг бүрэн гүйцэд ойлгосон тохиолдолд л гарын үсгээ зур. Бүх төрлийн хөдөлмөрийн гэрээг зөвхөн бичгээр үйлдэх бөгөөд ажлаас халагдах, ажлаас гарах мэдэгдэл, хөдөлмөрийн гэрээ цуцлах тухай гэрээг ч бичгээр үйлдэнэ.
- Бүтэн барын турш долоо хоногт 40-өөс доошгүй цаг ажилласан тохиолдолд хуульд заасны дагуу 2018 оны байдлаар хамгийн багадаа цалингийн доод хэмжээ болох 12 200 крон (555 орчим ам. доллар/475 ЕВРО) эсвэл түүнтэй тэнцэх нэг цагийн 73,20 крон авах эрхтэй.
- Хуульд зааснаар ажил олгогч таны эрүүл мэндийн болон нийгмийн даатгалын шимтгэлийг төлөх үүрэгтэй тул энэхүү үүргээ биелүүлж байгаа эсэхийг лавлах нь зүйтэй. Эрүүл мэндийн даатгалын үнэмлэхээ ямагт биедээ авч явах шаардлагатай!

- Хүнтэй ёс бус харьцдаг, эрүүл ахуйн шаардлага хангаагүй, хортой нөхцөлд ажиллуулж байгаа бол харьяа хөдөлмөр хяналтын газар (холбоо барих хаяг, утас зэрэг мэдээллийг www.suir.cz веб хуудаснаас үзнэ үү), интеграцлалын төв эсвэл бусад төрийн бус байгууллагад хандагтун. Хэрэв та гэргийн мэдүүлэг өгөхийн зэрэгцээ гарын үсэг бүхий шаардагдах бусад бичиг баримт хавсаргавал ажил олгогчийн эсрэг хөдөлмөр хяналтын газарт гомдол гаргаж болно.
- Хөдөлмөр эрхлэх зөвшөөрөл эсвэл ажилтны карттай холбогдох нөхцлийг зөрчсөн, хөдөлмөр эрхлэх зөвшөөрөл эсвэл ажлын картгүй хөдөлмөр эрхэлсэн тохиолдолд БНЧУ-ын хууль зөрчсөнд тооцно. Хөдөлмөр эрхлэх зөвшөөрөл эсвэл ажлын картанд зааснаас өөр албан тушаалд ажилласан тохиолдолд ч хууль зөрчсөнд тооцох бөгөөд улмаар танд болон ажил олгогч этгээдэд өндөр торгууль ноогдуулж болзошгүй. Ажил олгогч таныг тоомсорлох, ингээд зогсохгүй цалин хөлсөө авч чадахгүй болтол байдал даамжирч магад. Нэгэнт ийм хэцүү байдалд орсон гадаадын иргэнд үүнээс үүдэн гарсан олон бэрхшээл учрах аюултай.

4. УДААН ХУГАЦААНЫ ОРШИН СУУХ ЗӨВШӨӨРӨЛ – ЦЭНХЭР КАРТ

Цэнхэр карт нь зөвхөн дээд боловсрол эзэмшсэн эсвэл 3-аас доошгүй жилийн сургалттай гүнзгий мэргэших сургууль төгссөн хүмүүст зориулагдсан болно. Цэнхэр карт авахын тулд хөдөлмөрийн гэрээгээ Чех Улсад орж ирэхээсээ өмнө буюу цэнхэр карт олгуулах хүсэлт гаргахнаасаа өмнө байгуулах шаардлагатай. Хөдөлмөрийн гэрээг нэг жилээс доошгүй хугацаагаар байгуулж долоо хоногийн ажлын цагийг хуульд зааснаар тогтоохоос гадна сарын эсвэл жилийн нийт цалин нь Чех Улсын цалингийн дундаж хэмжээнээс хамгийн багаар бодоход 1,5 дахин өндөр байх нөхцөлтэй байна.

БНЧУ-ын ЭСЯ-нд хүсэлт гаргах үйлчилгээний хураамж болох 1 000 чех кроны төлбөрийг тухайн улсын мөнгөний ханшинд шилжүүлж төлнө. Хүсэлтээ ЧУ-ын нутаг дэвсгэрт гаргасан тохиолдолд үйлчилгээний хураамж 1 500 чех кроныг улсын тэмдэгтээр Дотоод хэргийн яаманд төлнө.

Цэнхэр карт олгуулах хүсэлтийн хариу 90 хоногийн дотор гардаг хэдий ч зарим нэг нөхцөл байдлаас шалтгаалан заасан хугацаанаасаа хэтрэх тохиолдол байдаг бөгөөд энэ тухай БНЧУ-ын ЭСЯ-аас, хүсэлтийг ЧУ-д гаргасан тохиолдолд Дотоод хэргийн яамнаас мэдэгдэнэ. Нааштай хариу гараад дээрээс нь виз авах шаардлагагүй бол Чех Улсад зорчиж боломж нээлттэй. Виз авах шаардлагатай тохиолдолд БНЧУ-ын ЭСЯ таны паспортод “оршин суух зөвшөөрөл авах зориулалттай виз” дарж өгнө. Чех Улсад орж ирээд ажлын 3 хоногийн дотор тус улсын Дотоод хэргийн яамны зохих хэлтэс, салбарт хандаад цахим үнэмлэх олгоход шаардагдах биеийн давхцахгүй өгөгдлөө авахуулах үүрэгтэй. Бэлэн болсон оршин суух зөвшөөрлийн үнэмлэхээ мөнхүү газраас очиж авна.

Хүсэлт гаргахдаа дараах материалыг бүрдүүлж, гадаад улсаас олгосон бичиг баримтыг чех хэл рүү орчуулсан албан ёсны орчуулгын хамт хавсаргана. Үүнд,

- Гадаад паспорт,
- Чех Улсад суух байрны бичиг,
- 1 хувь зураг,
- Хөдөлмөрийн гэрээ,
- Боловсролын гэрчилгээ, мэргэжлийн нарийн ур чадвар шаардагдах тохиолдолд энэ чиглэлээр олгосон гэрчилгээ, тодорхойлолт. Чех Улсын боловсролын яамны шаардлагаар гадаадад эзэмшсэн боловсролын бичиг баримтыг дүйцүүлэн, хүлээн зөвшөөрүүлсэн тухай баримтыг бүрдүүлж магад,
- Таны эрхлэх гэж буй ажил тусгай хуулиар зохицуулагддаг мэргэжилд хамаарагдаж байгаа тохиолдолд ийм мэргэжлийн ажил хийхэд тавигддаг шаардлагыг хангасан тухай тодорхойлолт,
- Харьат эсвэл сүүлийн 3 жил тасралтгүй 6 сараас дээш хугацаагаар амьдарсан улсын эрх бүхий байгууллагаас олгосон ял шийтгэл эдэлж байсан эсэх лавлагаа (БНЧУ-ын ЭСЯ, хүсэлтийг ЧУ-д гаргасан тохиолдолд БНЧУ-ын Дотоод хэргийн яамны хүсэлтээр бүрдүүлнэ). Олон улсын гэрээнд уг үүргээс чөлөөлөөгүй бол ял шийтгэл эдэлж байсан эсэх лавлагаанд консулын баталгаажуулалт эсвэл аполистий гэрчилгээ хийлгэх шаардлагатай.
- халдварт өвчин тараахаас сэргийлэх нөхцөл болзлыг хангасан тухай тодорхойлолт (БНЧУ-ын ЭСЯ, хүсэлтийг ЧУ-д гаргасан тохиолдолд БНЧУ-ын Дотоод хэргийн яамны хүсэлтээр бүрдүүлнэ).

- Визний хариу нааштай гарсан тохиолдолд ЭСЯ-нд Чех Улсад ажил орох өдрийг хүртэлх хугацаанд даатгалтай болохоо нотлоно. Ажилд орсон өдрөөс эхлэн нийтийн эрүүл мэндийн даатгалд хамрагдана.

Хүсэлт гаргахад тавигдах шаардлага, уг сэдэвтэй холбоотой бусад мэдээллийг www.mvcr.cz/cizinci веб хуудасны "Гуравдагч орны иргэд – Удаан хугацааны оршин суух зөвшөөрөл" – "Цэнхэр карт" хэсгээс эсвэл www.portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/modka веб хуудаснаас сайтар судлах шаардлагатай.

Чех Улсад цэнхэр карт эзэмшигч гадаадын иргэдэд тохирох ажлын байрны саналыг тус улсын Хөдөлмөр, нийгмийн хэргийн яамны www.portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zamka/vm веб хуудаснаас үзнэ үү.

БИЧИГ БАРИМТ БАТАЛГААЖУУЛАХ

Ажил олгогчоос ажлын байрны сул орон тоо байгаа тухай мэдэгдэж зар өгсөн тохиолдолд гадаадын иргэн нь тухайн орон тоон дээр ажиллах мэргэжлийн нарийн ур чадварын гэрчилгээ, бусад нотолгоог ажил олгогчийн хүсэлтээр бүрдүүлэх үүрэгтэй. Гадаадын иргэн Чех Улсад сургуульд сурахыг хүссэн тохиолдолд ч нутагтаа эзэмшсэн боловсролын гэрчилгээгээ дүйцүүлэн баталгаажуулах шаардлагатай. Гадаадад эзэмшсэн боловсролын гэрчилгээг Чех Улсын ижил шатны сургуулиас олгодог гэрчилгээтэй адил түвшинтэй гэдгийг зохих байгууллагаар дүйцүүлэн хүлээн зөвшөөрүүлж, гэрчилгээ авна.

Боловсрол эзэмшсэн гэрчилгээг баталгаажуулах гэдэг нь гадаад улсад эзэмшсэн бага, дунд, бүрэн дунд, гүнзгий мэргэших болон дээд боловсролыг Чех Улсад эзэмшүүлдэг боловсролын түвшинтэй адил түвшинд гэдгийг албан ёсоор баталгаажуулахыг хэлнэ.

Бага, дунд, гүнзгий мэргэших сургуулийн гэрчилгээг харьяа аймгийн захиргааны боловсролын хэлтэс, Прага хотод Прага хотын захиргаа баталгаажуулдаг. Боловсрол эзэмшсэн тухай гэрчилгээг баталгаажуулахад тухайн сургуулийн сургалтын агуулга, хөтөлбөрийг хамт бүрдүүлэх ба олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол боловсрол эзэмшсэн тухай бичиг баримтыг баталгаажуулахаас гадна чех хэлний албан ёсны орчуулгыг хавсаргана.

Их, дээд боловсролын дипломыг дүйцүүлэн хүлээн зөвшөөрүүлэх асуудлаар сургалтын хөтөлбөр нь агуулгын хувьд ижил түвшний, магадлан итгэмжлэгдсэн олон нийтийн их, дээд сургуульд хандах бөгөөд Чех Улстай боловсролын гэрчилгээ харилцан хүлээн зөвшөөрөх олон улсын гэрээ байгуулсан гадаад улсын их, дээд сургуулиас олгосон дипломын хувьд Чех Улсын Боловсрол, залуучууд, биеийн тамирын яаманд хандах шаардлагатай.

Гадаадын их, дээд сургуулиас олгосон дипломыг Европын Холбооны гишүүн аль нэг улсад нэгэнт дүйцүүлэн баталгаажуулсан бол Чех Улсад ч хүлээн зөвшөөрч уг боловсролыг ижил түвшинд тооцно.

Баримт бичгээ баталгаажуулах явцдаа апостиль гэрчилгээ, консулын баталгаажуулалт гэсэн нэр томъёотой тааралдаж магад. Апостиль гэрчилгээ, консулын баталгаажуулалтын гол зорилго нь баримт бичгийг тухайн улсын хуулийн этгээд, захиргааны байгууллагаас олгосон эсвэл тэдний өмнө үзэглэсэн болохыг гэрчилнэ гэсэн үг юм. Өөрөөр хэлбэл баримт бичгийн утга агуулга бус, албан газрын тамга тэмдэг, гарын үсгийн үнэн зөвийг гэрчилнэ. Баталгаажуулалт нь хуурамч баримт бичиг үйлдэхээс урьдчилан сэргийлэх үүднээс үнэн зөв болохыг гэрчлэх гол зорилготой.

Дэлгэрэнгүй мэдээллийг БНЧУ-ын Гадаад харилцааны яамны www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/overovani_listin/index.html веб хуудас, Боловсрол, залуучууд, биеийн тамирын яамны www.msmt.cz/mezinarodni-vztahy/uznavani-vzdelani веб хуудаснаас өөрсдөө судлах шаардлагатай. Дээрхи чиглэлээр үйлчилгээ үзүүлдэг төрийн бус байгууллагуудад ч хандах боломжтой.

ЧЕХ УЛСАД ХУВИАРАА БИЗНЕС ЭРХЛЭХ ХҮСЭЛТЭЙ БАЙНА

Чех Улсад бизнес эрхлэх зорилгоор удаан хугацааны визээр орж ирж байгаа гадаадын иргэнийг бизнес эрхлэгч гэж үздэг тул энэ хэмжээгээрээ олон үүрэг хүлээдэг. Боломжтой бол аль болох их хэмжээгээр мэдээлэл цуглуулж, судалж, асууж лавлах хэрэгтэй бөгөөд зөвхөн албан ёсны мэдээллийн эх сурвалжид итгэгтүн.

Чех Улсад анх бизнес эрхлэхээс өөр зорилгоор орж ирсэн гадаадын иргэн дараа нь бизнес эрхлэхийг хүсэх тохиолдолд тус улсад хууль ёсоор 5 жил амьдарсны дараа л оршин суух зорилгоо өөрчлөх хүсэлт гаргах эрхтэй. Чех Улсад анх гэр бүл нэгтгэх зорилгоор ирсэн өнөөдрийг хүртэл оршин сууж байгаа тохиолдолд тус улсад 3 жил амьдарсны дараа оршин суух зорилгоо өөрчлөх хүсэлт гаргах эрхтэй.

Чех Улсад хувиараа буюу бизнесийн үйл ажиллагаа явуулах эрхийн гэрчилгээний үндсэн дээр бизнес эрхлэх, хуулийн этгээд (компани)-ийн удирдлагад оролцож ажиллах гэсэн хоёр төрлөөр явуулах боломжтой. Аж ахуйн нэгжийн бүртгэлд бүртгэгдсэн, хувиараа бизнес эрхлэх эрх авсан эсвэл бусад хуулийн зохицуулалтаар өөр эрх авсан этгээдийг бизнес эрхлэгчид тооцно.

Хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд оролцох зорилготой оршин суух зөвшөөрлийг гагцхүү тухайн хуулийн этгээдийн удирдлагын гишүүнд олгодог дүрэмтэй. Компанийн хамтран эзэмшигч, хувь нийлүүлэгч (компанийн удирдлагын гишүүдэд хамаарахгүй) гадаадын иргэн тухайн компанийн үйл ажиллагааны чиглэлээр ажлын үүрэг даалгавар биелүүлж байгаа тохиолдолд Хөдөлмөрийн товчооноос гаргасан хөдөлмөр эрхлэх зөвшөөрөл олгох боломжтой хэдий ч түүний үндсэн дээр ажилтны карт авах эрхгүй.

Хөдөлмөр хяналтын газраас хийсэн шалгалтаар зөрчил илэрвэл өндөр торгууль ногдуулдаг тул гадаадын иргэд бизнес эрхлэлт, хөдөлмөр эрхлэлт хоёр нь хоорондоо маш том ялгаатай болохыг сайтар ойлгож, анхааралдаа авах нь чухал. Та бизнес эрхлэх байгаа бол Чех Улсын хууль тогтоомжийн дагуу үйл ажиллагаа явуулах үүрэгтэй болохоо анхаарна уу.

Бизнесийн үйл ажиллагаа явуулах эрхийн гэрчилгээ эсвэл өөр төрлийн эрхийн үндсэн дээр ашиг олох зорилгоор өөрийн нэр дээр өөрөө харууцан бие даан орлогын үйл ажиллагаа тасралтгүй явуулж буй иргэн бүрийг бизнес эрхлэгч хэмээн тооцно. Хөдөлмөрийн харилцааны хүрээнд ажил гүйцэтгэх үүрэг хүлээсэн иргэн бүр ажилтанд тооцогдоно. Хөдөлмөрийн харилцааны хүрээнд үүрэг хүлээсэн гэдэг нь ажил олгогч, ажилтан нарын захирах, захирагдах ёсны зарчмын харилцааны үндсэн дээр ажил олгогчийн нэрийн өмнөөс, түүний даалгавраар ажилтны биечлэн гүйцэтгэх ажлыг хэлнэ.

Компаний хамтрагч, удирдлага эсвэл хоршооны гишүүн хуулийн этгээдийн явуулж буй үйл ажиллагаатай холбоотой ажил гүйцэтгэх, үүрэг даалгавар биелүүлэх зэрэг нь хөдөлмөр эрхлэхэд тооцогддог. Чехийн хуулийн этгээд, иргэнтэй байгуулсан гэрээний дагуу үүрэг даалгавар гүйцэтгэхээр гадаадын ажил олгогчоос Чех Улсад томилогдсон гадаадын иргэнийг ч мөн адил хөдөлмөр эрхлэгч гэж үздэг.

Доорхи мэдээлэл ялангуяа бизнесийн үйл ажиллагаа явуулах эрхийн гэрчилгээний үндсэн дээр бизнес эрхлэхэд хамаарна.

Хувиараа орлого олох зорилгоор үйл ажиллагаа явуулдаг буюу өөрөөр хэлбэл бизнес эсвэл эдийн засгийн бусад төрлийн үйл ажиллагаа явууж буй этгээдийг хувиараа орлого олох үйл ажиллагаа явуулагч (чехээр "osoba samostatně výdělečně činná", товчилбол "ОСВЧ"/"ОСВЧ") эсвэл бизнес эрхлэгч гэж нэрлэдэг. Бизнес эрхлэлт нь бизнес эрхлэлтийн тухай хуулиар зохицуулагддаг. Гадаадын иргэд үндсэндээ чех иргэдтэй ижил нөхцөлд бизнес эрхлэх эрхтэй байдаг.

БИЗНЕС ЭРХЛЭХ АСУУДАЛ ЭРХЭЛСЭН ГАЗАР

Уг байгууллага бизнесийн үйл ажиллагаа явуулах эрхийн гэрчилгээ олгодог. Уг гэрчилгээ авсан иргэнийг бизнес эрхлэгч буюу хувиараа орлого олох үйл ажиллагаа явуулагч ("ОСВЧ"/"ОСВЧ") гэж үзнэ.

ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН ДААТГАЛ

Бизнес эрхлэгчид эрүүл мэндийн даатгалаа өөрсдөө төлөх үүрэгтэй.

Эх нутагтаа гадаадад зорчигчдын эрүүл мэндийн даатгалд даатгуулсан этгээд Чех Улсад оршин суух хугацаагаа сунгуулах тохиолдолд гадаадын иргэдэд зориулсан эрүүл мэндийн даатгалын үйлчилгээ явуулах магадлан итгэмжлэгдсэн даатгалын компанитай эрүүл мэндийн иж бүрэн үйлчилгээ үзүүлэх даатгалын гэрээ байгуулах шаардлагатай.

СУМЫН НИЙГМИЙН ХАНГАМЖИЙН АСУУДАЛ ЭРХЭЛСЭН ГАЗАР (“СНХАЭГ”/“OSSZ”)

Нийгмийн хангамжийн асуудлыг Чехийн нийгмийн хангамжийн асуудал эрхэлсэн газар (Česká správa sociálního zabezpečení – ČSSZ) хариуцдаг. Бизнес эрхлэгч бүр Сумын нийгмийн хангамжийн асуудал эрхэлсэн газарт, Прагад бол Прагийн нийгмийн хангамжийн асуудал эрхэлсэн газар (“ПССЗ”/“PSSZ”)-т бүртгүүлж, дараа сарын эхний 20 хоногт багтаж нийгмийн хангамжийн урьдчилсан төлбөр төлөх үүрэгтэй. Ямарваа нэгэн өөрчлөлтийг дараа сарын эхний 8 хоногт багтаан харьяа НХАЭГ-д мэдэгдэх үүрэгтэй.

Бизнес эрхлэх зорилгоор оршин суух зөвшөөрөл авсан гадаадын иргэн хэдийгээр тодорхой үйл ажиллагаа явуулаагүй, орлого олоогүй, Чех Улсаас гадуур байгаа зэрэг тохиолдолд ч СНХАЭГ-ийн бүртгэлээс хасуулахгүй байх нь танд хэрэгтэй.

Гадаадын иргэнд СНХАЭГ-т өр үүсэх аваас виз, оршин суух зөвшөөрлийг нь хүчингүй болгох эсхүл дахин сунгахаас татгалзаж болзошгүй тул өргүй байх нь ихэд чухал.

ТАТВАРЫН ГАЗАР

Бизнесийн үйл ажиллагаа явуулах эрх авсан гадаадын иргэн татварын газарт бүргүүлж, татвар төлөгчийн (“ДИЧ”/“DÍČ”) дугаар авна.

Бизнес эрхлэдэг хүн бүр орлого зарлагын бүртгэл хөтлөх үүрэгтэй. Энэ бүртгэл нь татварын суурь тооцолон гаргах үндэс болдог.

Бизнес эрхлэгч бүтэн жилийн турш үйл ажиллагаа эрхлээгүй, орлого олоогүй ч дараа оны 3 дугаар сарын 31-ний дотор багтаж өнгөрсөн оны татварын тайлан гаргах үүрэгтэй. Татварын тайлангийн үндсэн дээр орлогын албан татвар төлөх үүрэг үүснэ.

Бизнес эрхлэх зорилгоор удаан хугацааны виз мэдүүлэхдээ бүрдүүлж, гадаад улсаас олгосон бичиг баримтыг чех хэл рүү орчуулсан албан ёсны орчуулгын хамт хавсаргана. Үүнд,

- Гадаад паспорт,
- 1 хувь зураг,
- Чех Улсын бизнес эрхлэгчдийн эсвэл аж ахуйн нэгжийн бүртгэлд бүртгүүлсэн гэрчилгээ,
- Чех Улсад оршин суух байрны бичиг,
- Санхүүгийн хангалттай эх үүсвэртэй байхаас гадна түүнийгээ Чех Улсын нутаг дэвсгэр дээр ашиглах боломжтой болохыг нотлох баримт,
- Харьяат эсвэл сүүлийн 3 жил тасралтгүй 6 сараас дээш хугацаагаар амьдарсан улсын эрх бүхий байгууллагаас олгосон ял шийтгэл эдэлж байсан эсэх лавлагаа (БНЧУ-ын ЭСЯ, хүсэлтийг ЧУ-д гаргасан тохиолдолд БНЧУ-ын Дотоод хэргийн яамны хүсэлтээр бүрдүүлнэ). Олон улсын гэрээнд уг үүргээс чөлөөлөөгүй бол ял шийтгэл эдэлж байсан эсэх лавлагаанд консулын баталгаажуулалт эсвэл апостиль гэрчилгээ хийлгэх шаардлагатай.
- халдварт өвчин тараахаас сэргийлэх нөхцөл болзлыг хангасан тухай тодорхойлолт (БНЧУ-ын ЭСЯ, хүсэлтийг ЧУ-д гаргасан тохиолдолд БНЧУ-ын Дотоод хэргийн яамны хүсэлтээр бүрдүүлнэ).
- Чех Улсад оршин суух хугацаанд даатгалтай болохыг гэрчилсэн бичгийг бүрдүүлнэ. Холбогдох байгууллагын хүсэлтээр даатгалын төлбөрийн баримтыг бүрдүүлнэ.

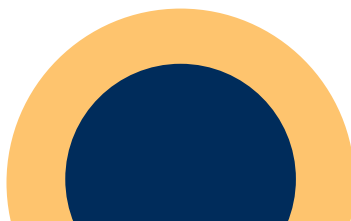
Виз мэдүүлэхээсээ өмнө Чех Улсад эрхлэх бизнесийнхээ талаар аль болох дэлгэрэнгүй мэдээлэл цуглуулах нь зүйтэй. Хэрэв бизнесээ дөнгөж эхлүүлж байгаа бол Чех Улсад ирээд хийх ажлаа нэг бүрчлэн бодитоор төлөвлөж жагсаалт гаргаж, одоо хамтран ажиллаж байгаа болон цаашид хамтрах боломжтой түншийнхээ талаар мэдээлэл олж авах нь танд тустай байж болох юм. Виз мэдүүлэгч нь ЭСЯ-нд ярилцлагад орох ба худал мэдээлэл өгсөн тохиолдолд ЭСЯ виз олгохоос татгалзана.

Виз мэдүүлэхэд тавигдах шаардлага, энэ талын бусад мэдээллийг www.mvcr.cz/cizinci веб хуудасны “Туравдагч орны иргэд – 90-с дээш хоногийн виз” хэсгээс судлана уу.

Дараах зүйлийг мартуузай!

- Бизнес эрхлэх, хөдөлмөр эрхлэх нь хоорондоо маш том ялгаатай. Хэдийгээр та өөрийгөө бизнесийн үйл ажиллагаа явуулж байгаа гэж үзэж буй ч Чех Улсын хууль тогтоомжийн дагуу хөдөлмөр эрхэлж байгаад тооцогдож магад. Ийм тохиолдолд хөдөлмөр эрхлэлтийн хууль зөрчсөн гэж үзэх тул маш өндөр торгууль оногдуулдаг!

- Хэрэв та анх бизнес эрхлэх зорилгоор ирсэн бол Чех Улсад оршин суух хугацаандаа татвар, эрүүл мэндийн болон нийгмийн даатгалаа өөрөө төлөх үүрэгтэй.
- Хэрэв та Чех Улсад удаан хугацаар амьдах хүсэлтэй байвал өөрийгөө гэр бүлийн хамт тэжээх санхүүгийн тогтмол орлоготой гэдгээ нотлох хэрэгтэй. Иймээс зөвхөн оршин суух зөвшөөрөл авахын тул бизнес эрхэлж байгаа мэт харагдавч үнэн хэрэгтээ орлогын эх үүсвэргүй байх нь бололцоогүй.
- Мэдээллийг аль болох олон талаас нь найдвартай албан ёсны эх үүсвэрээс өөрөө эсвэл Интеграцлалын төвүүд, төрийн бус байгууллагуудын тусламжтайгаар судлагтун.

ЧЕХ УЛСАД ИРСНИЙ ДАРАА

БҮРТГҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ГЭЖ ЮУГ ХЭЛЭХ ВЭ?

Та Чех Улсын хил нэвтрэн орж ирснээсээ хойш ажлын 3 хоногийн дотор бүртгүүлэх үүрэгтэй!

Удаан хугацааны визтэй гадаадын иргэн Чех Улсад оршин суух хаягийн дагуу харьяа Гадаадын иргэдийн асуудал эрхэлсэн цагдаагийн газарт бүртгүүлнэ.

Чех Улсад "оршин суух зөвшөөрөл авах зориулалттай виз"-ээр орж ирж байгаа гадаадын иргэн Дотоод хэргийн яамны салбар, хэлтэст бүртгүүлэхийн зэрэгцээ биеийн давхцахгүй өгөгдөл бүхий оршин суух зөвшөөрлийн үнэмлэх олгоход шаардагдах өгөгдөл авахуулна (цаашид дэлгэрэнгүйг үзнэ үү).

Бүртгүүлэхдээ биедээ хүчин төгөлдөр гадаад паспорт, бүртгүүлэх хуудас авч очно. Бүртгүүлэх хуудсыг Гадаадын иргэдийн асуудал эрхэлсэн цагдаагийн газар, Дотоод хэргийн яамны салбар, хэлтсээс авч бөглөнө.

Бүртгэж буй байцаагч шаардлагатай гэж үзвэл гадаадад зорчигчдын эрүүл мэндийн даатгалын баримтыг шалгана.

Оюутны байр, зочид буудалд бүртгүүлсэн гадаадын иргэн дахин бүртгүүлэх шаардлагагүй. Түүнчлэн 15 нас хүрээгүй хүүхдүүд бүртгүүлэхгүй.

Гадаадын иргэдийн асуудал эрхэлсэн цагдаагийн газар, Дотоод хэргийн яамны салбар, хэлтсийн хаягийг www.mvcs.cz/cizinci веб хуудасны „Харилцах хаяг“ хэсгээс үзнэ үү.

БИЕИЙН ДАВХЦАХГҮЙ ӨГӨГДӨЛ, ЦАХИМ ҮНЭМЛЭХ ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Энэ бүлэг удаан хугацааны виз мэдүүлсэн иргэдэд хамаарахгүй!

Биеийн давхцахгүй өгөгдөл гэдэг нь нүүр царай, хурууны хээ, цахим гарын үсэг зэрэг дүрслэлийг хэлэх бөгөөд цахим үнэмлэх нь эдгээр өгөгдлийг агуулдаг. Дотоод хэргийн яамны зохих салбар, хэлтэст биеийн давхцахгүй өгөгдлийг тусгай зориулалтын техникийн багажийн тусламжтайгаар авдаг юм.

Биеийн давхцахгүй өгөгдлийг Чех Улсад удаан хугацааны эсвэл байнга оршин суух зөвшөөрөлтэй гуравдагч орны иргэд авахуулдаг. Чех Улсад визээр орж ирсэн гуравдагч орны иргэд авахуулахгүй.

Удаан хугацааны болон байнга оршин суух зөвшөөрлийг биеийн давхцахгүй өгөгдөл бүхий чип суулгасан цахим үнэмлэх хэлбэрээр олгодог.

Гадаадын иргэний өөрийн харьяат улсдаа байхдаа гаргасан удаан хугацааны оршин суух зөвшөөрлийн хүсэлтийг нааштай шийдвэрлэсэн тохиолдолд Чех Улсын хилээр нэвтэрснээс хойш ажлын 3 хоногийн дотор тус улсын Дотоод хэргийн яамны салбар, хэлтэст очиж биеийн давхцахгүй өгөгдөл авахуулна. Очихдоо хүчин төгөлдөр гадаад паспортоо биедээ авч явна.

Гадаадын иргэн биеийн давхцахгүй өгөгдөл авахуулснаас хойш 60 хоногийн дотор Дотоод хэргийн яамнаас мэдэгдсний дагуу зохих хэлтэст, салбарт очиж, улсын тэмдэгтийн хураамж төлж (улсын тэмдэгтийг шуудангаас худалдан авна), үнэмлэх авах тухай мэдэгдэл авна. Цахим үнэмлэх олгоход биеийн давхцахгүй өгөгдлийг дахин авч хооронд нь харьцуулан тулгадаг.

Оршин суух зөвшөөрлийн үнэмлэх нь таныг Чех Улсад оршин суух эрхтэй болохыг гэрчлэх биеийн байцаалт мөн. Зөвхөн хүчин төгөлдөр гадаад паспортоор Чех Улсын хилээр нэвтрэх ба гадаадад зорчих, буцаж орох боломжтой тул гадаадад зорчих үед гадаад паспортоо ямагт биедээ авч явна.

Гадаадын иргэн нь хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр Чех Улсын нутаг дэвсгэрт орж ирээгүй, Дотоод хэргийн яаманд очоогүй биеийн давхцахгүй өгөгдөл авахуулаагүй, оршин суух зөвшөөрлийн үнэмлэхээ очиж аваагүй тохиолдолд тус улсад удаан хугацаагаар оршин суух зөвшөөрлийн хүсэлт олгох ажиллагааг зогсооно. Хэрэв гадаадын иргэн өөрөөс нь үл хамаарах шалтгаанаар биеийн давхцахгүй өгөгдлөө цаг тухайд нь авахуулах эсвэл бэлэн болсон үнэмлэхээ очиж авах боломжгүй болсон бол энэ тухайгаа хуульд заасан хугацаанд Дотоод хэргийн яаманд заавал мэдэгдэх шаардлагатай. Мэдэгдээгүй тохиолдолд оршин суух зөвшөөрлийн хүсэлтийг шийдвэрлэх ажиллагааг зогсоож, улмаар Чех Улсаас гарч явах аргагүй байдалд орно.

Оршин суух зөвшөөрлийн үнэмлэхээ гээгдүүлж, үрэгдүүлэхээс болгоомжлогтун. Шинэ үнэмлэх гаргуулах тохиолдолд өндөр төлбөртэй.

Энэ сэдэвтэй холбогдох нэмэлт мэдээллийг www.mvcr.cz/cizinci веб хуудасны “Туравдагч орны иргэд – Биеийн давхцахгүй өгөгдөл” хэсгээс өөрсдөө судлана уу.

ӨӨРЧЛӨЛТИЙГ ХЭРХЭН МЭДЭГДЭХ ВЭ?

Чех Улсад оршин суух хугацаандаа овог, гэр бүлийн байдал, гадаад паспорт, оршин суух зөвшөөрлийн үнэмлэхэд агуулагдсан мэдээлэл зэрэгт өөрчлөлт гарсан тухай бүрт ажлын 3 хоногийн дотор мэдэгдэх үүрэгтэй.

Чех Улсад оршин суугаа хаяг өөрчлөгдөх тохиолдол бүрд 30 хоногийн дотор мэдэгдэх үүрэгтэй. Шинэ орсон байрныхаа шуудангийн хайрцган дээр овог, нэрээ заавал бичнэ. Учир нь таны нэр дээр баталгаат албан захидал хүргүүлэх тохиолдолд гэрийн хаягаар ирдэг. Хэрэв та эзгүй байж таарвал шуудан хүргэгч албан захидлыг хүргээгүй тухай мэдэгдлийг шуудангийн хайрцганд үлдээдэг бөгөөд энэ мэдэгдлийн дагуу захидлаа 10 хоногийн дотор шуудангийн салбараас очиж авна. Захидлаа хугацаанд нь амжиж аваагүй байлаа ч заасан хугацааны сүүлийн өдрөөр захидлыг хүргүүлсэнд тооцно.

Өөрчлөлт гарах бүрд Дотоод хэргийн яамны салбар, хэлтэст биечлэн эсвэл бичгээр заасан хугацаанд нь багтаж мэдэгдэх ба ямар хэлбэрээр мэдэгдэх болохыг урьдчилан лавлахад илүүдэхгүй. Өөрчлөлт гарсныг гэрчлэх баримтыг эх хувиар эсвэл хуулбараар нотолно.

Өөрчлөлт гарсантай холбогдон оршин суух зөвшөөрлийн үнэмлэх шинээр олгох шаардлагатай бол зохих хураамж төлнө.

Энэ сэдэвтэй холбоотой дэлгэрэнгүй мэдээллийг www.mvcr.cz/cizinci веб хуудасны “Туравдагч орны иргэд – Өөрчлөлт мэдэгдэх журам” хэсгээс үзнэ үү.

ЧЕХ УЛСАД ОРШИН СУУХ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ХУГАЦААГАА ХЭРХЭН СУНГУУЛАХ ВЭ?

Чех Улсад удаан хугацааны визээр оршин сууж байгаа гадаадын иргэн оршин суух хугацаагаа сунгуулах тохиолдолд визний хугацаа дуусахаас дээд тал нь 90, доод тал нь визний хүчинтэй хугацаа дуусахаас өмнө визээ сунгуулах хүсэлт гаргах эрхтэй. Гадаадын иргэний Чех Улсад орж ирсэн, цаашдаа байхаар төлөвлөж буй хугацаа нийлээд нэг жилээс хэтрээгүй тохиолдолд визний хугацаагаа сунгуулах хүсэлт гаргана. Удаан хугацааны виз сунгуулахад визний зорилго өөрчлөгдөөгүй хэвээр байх шаардлагатай.

Хэрэв Чех Улсад удаан хугацааны визээр оршин сууж байгаа гадаадын иргэн оршин суух хугацаагаа сунгуулах хүсэлтэй байвал визний хугацаа дуусахаас дээд тал нь 120, доод тал нь виз хүчинтэй сүүлийн өдрийн өмнөх ажлын өдөр удаан хугацаагаар оршин суух зөвшөөрөл хүссэн хүсэлт гаргах эрхтэй. Оршин суух зорилго өөрчлөгдөөгүй хэвээр байх ба хуульд заасан материалыг бүрэн бүрдүүлж хүсэлтдээ хавсаргана.

Удаан хугацаагаар оршин суух зөвшөөрлийн үндсэн дээр Чех Улсад амьдарч байгаа гадаадын иргэн оршин суух зөвшөөрлийнхөө хугацааг сунгуулах тохиолдолд дээр дурдсантай ижил хугацаанд буюу оршин суух зөвшөөрлийн хугацаа дуусахаас дээд тал нь 120, доод тал нь оршин суух зөвшөөрлийн хүчинтэй сүүлийн өдрийн өмнөх ажлын өдөр хүсэлтээ гаргана. Энэ тохиолдолд ч мөн адил хуульд заасан материалыг бүрэн бүрдүүлж хүсэлтдээ хавсаргана.

Удаан хугацааны виз, удаан хугацааны оршин суух анхны зөвшөөрөл эсвэл удаан хугацааны оршин суух зөвшөөрөл сунгуулах хүсэлтийг заасан хугацаанд гаргаагүй тохиолдолд Чех Улсад оршин суух эрхийг хүчингүй болгоно.

ШЕНГЕНИЙ БОЛОН ЕВРОПЫН ХОЛБООНЫ ОРНУУДАД ХЭРХЭН ЗОРЧИХ ВЭ?

Шенгений орнууд нь иргэд хилээр шалгалтгүй чөлөөтэй зорчдог улс орнуудыг хамарсан бүс юм. Хилээр хяналт шалгалтгүй чөлөөтэй зорчих явдлыг хамтын нягт ажиллагаа, гадна хилээ хамгаалах хамтарсан журам, цагдаагийн болон хууль хяналтын байгууллагуудын хамтын ажиллагаа, хувийн мэдээлэл хамгаалал, богино хугацааны виз олгох, Шенгений мэдээллийн системийн тусламжтайгаар мэдээлэл харилцан солилцох зэрэг арга хэмжээгээр зохицуулагддаг юм. Гадаадын иргэн Шенгений аль нэг улсад хууль зөрчсөн тохиолдолд энэ тухай мэдээллийг Шенгений мэдээллийн системд ("СИС"/"SIS") оруулдаг бөгөөд ингэснээр Шенгений бусад орнууд улсынхаа хилээр нэвтрүүлэхгүй байх эсвэл өөрийн нутаг дэвсгэр дээр оршин суух зөвшөөрлийг нь дуусгавар болгох хүртэл арга хэмжээ авдаг.

Шенгений бүсэд дараах орнууд багтдаг:

Австри, Бельги, Герман, Голланд, Грек, Дани, Исланд, Испани, Итали, Латви, Литва, Лихтенштейн, Люксембург, Мальт, Норвег, Польш, Португал, Словак, Словен, Унгар, Финлянд, Франц, Чех, Швед, Швейцар, Эстони.

ЕХ, ЕЭЗХ-ы бусад гишүүн орнууд буюу Болгар, Ирланд, Их Британи, Кипр, Румын, Хорват зэрэг орнууд Шенгений орнуудын тоонд ордоггүй.

Гуравдагч орны иргэн ЕХ/Шенгений орнуудад хүчин төгөлдөр гадаадын паспорттой зорчино. Чех Улсаас эсвэл бусад гишүүн орноос олгосон оршин суух зөвшөөрлийн үнэмлэхийг ЕХ-ы орнуудаар зорчих баримтад тооцохгүй.

Хэрэв та удаан хугацааны виз, оршин суух зөвшөөрөл, мөн хүчин төгөлдөр гадаад паспорттой бол Шенгений бусад орнуудаар зорчих боломжтой хэдий ч эдгээр орнуудын нутаг дэвсгэр дээр нийт 180 өдрийн дотор 90 хоног саатах эрхтэй. Шенгений орнуудад саатаж болох нийт 180 өдрийн 90 хоногийн тооны машиныг https://ec.europa.eu/home-affairs/content/visa-calculator_en веб хуудаснаас үзэж болно. Шенгений орнуудын тоонд ордоггүй ЕХ-ы орнуудад хэрхэн зорчих тухай мэдээллийг тухайн орны дипломат төлөөлөгчийн газраас лавлах нь зүйтэй. Тухайн улсын хилээр нэвтрэх, түүнчлэн нисэх онгоцны буудлын дамжин өнгөрөх хэсэгт орохын тулд виз шаардагддаг байж магад. Чех Улсад суугаа гадаад улсын дипломат төлөөлөгчийн газрын жагсаалтыг Гадаад харилцааны яамны www.mzv.cz веб хуудаснаас үзнэ үү.

Уг сэдэвт холбогдох дэлгэрэнгүй мэдээллийг www.mvcr.cz/cizinci веб хуудасны "Гуравдагч орны иргэд – ЕХ/Шенгений орнуудад зорчих" хэсгээс үзнэ үү.

ЧЕХ УЛСАД ГЭР БҮЛЭЭ АВЧРАХ ТОХИОЛДОЛД

УРИЛГЫН ДАГУУ БОГИНО ХУГАЦААНЫ ВИЗ ОЛГОХ

Таны урилгаар Чех Улсад богино хугацаагаар ирэх гэж буй танай гэр бүлийн гишүүд эсвэл бусад этгээд нь БНЧУ-ын дипломат төлөөлөгчийн газарт шенгений виз (90 хүртэлх хоногийн богино хугацааны виз) мэдүүлнэ. Урьж буй этгээд нь өөрийн оршин суугаа хаягийн дагуу харьяалагдах Гадаадын иргэдийн асуудал эрхэлсэн цагдаагийн газраас авсан урилгын маягыг бөглөж тус цагдаагийн газраар баталгаажуулна.

Танай гэр бүлийн гишүүд виз мэдүүлэхдээ дараах материалыг бүрдүүлж, гадаад улсаас олгосон бичиг баримтыг чех хэл рүү орчуулсан албан ёсны орчуулгын хамт хавсаргана. Үүнд,

- Маягт бөглөж цагдаагийн байгууллагаар баталгаажуулсан урилга;
- Уригдаж буй этгээд нь визийн хугацаа дуусахаас өмнө Чех Улсын/Шенгений орнуудын нутаг дэвсгэрээс гарч явах аа нотолсон галт тэрэг, нисэх онгоцны тийз, санхүүгийн эх үүсвэрийн нотолгоо, ажлын тодорхойлолт, үл хөдлөх хөрөнгө эзэмшигчийн гэрчилгээ, гэр бүлийн баталгаа, хөдөлмөрийн харилцаатай болохоо нотлох баримт гэх мэт;
- Чех Улсын нутаг дэвсгэрт хүчин төгөлдөр үйлчлэх эрүүл мэндийн даатгалд даатгуулсан тодорхойлолт.

“ГЭР БҮЛИЙН” ШАЛТГААНААР ОЛГОХ УДААН ХУГАЦААНЫ ВИЗ

Хэрэв та Чех Улсад удаан хугацааны визээр оршин суудаг эсхүл гэр бүл нэгтгэх зорилгоор удаан хугацаагаар оршин суух зөвшөөрөл олгох нөхцлийг хангаагүй хэдий ч (доорхийг үзнэ үү) таны гэр бүлийн гишүүд “гэр бүлийн шалтгаанаар” удаан хугацааны виз мэдүүлэх эрхтэй. Гэр бүлийн гишүүдийнхээ хэрэгцээг хангахад шаардагдах санхүүгийн эх үүсвэртэй эсэхээ сайтар тооцоол. “Гэр бүлийн” шалтгаанаар мэдүүлсэн визийн хариу 120 хоногийн дотор гарна.

Танай гэр бүлийн гишүүд энэ төрлийн виз мэдүүлэхдээ дараах материалыг бүрдүүлж, гадаад улсаас олгосон бичиг баримтыг чех хэл рүү орчуулсан албан ёсны орчуулгын хамт хавсаргана. Үүнд,

- Нэг гэр бүлийн гишүүд гэгдийг нотлох төрсний гэрчилгээ, гэрлэгсдийн баталгаа,
- Гадаад паспорт,
- 1 хувь зураг,
- Чех Улсад оршин суух байрны бичиг,
- Хангалттай санхүүгийн эх үүсвэртэй байхаас гадна түүнийг Чех Улсын нутаг дэвсгэр дээр ашиглах боломжтой гэгдийг нотлох баримт,
- Харьат эсвэл сүүлийн 3 жил тасралтгүй 6 сараас дээш хугацаагаар амьдарсан улсын эрх бүхий байгууллагаас олгосон ял шийтгэл эдэлж байсан эсэх лавлагаа (БНЧУ-ын ЭСЯ-ны хүсэлтээр бүрдүүлнэ). Олон улсын гэрээнд уг үргээс чөлөөлөөгүй бол ял шийтгэл эдэлж байсан эсэх лавлагаанд консулын баталгаажуулалт эсвэл аполистик гэрчилгээ хийлгэх шаардлагатай.
- Халдварт өвчин тараахаас сэргийлэх нөхцөл болзлыг хангасан тухай тодорхойлолт (БНЧУ-ын ЭСЯ-ны хүсэлтээр бүрдүүлнэ).
- Чех Улсад оршин суух хугацаанд даатгалтай болохоо бичгээр нотлоно. Холбогдох байгууллагын хүсэлтээр даатгалын төлбөрийн баримтыг бүрдүүлнэ.

“Гэр бүлийн” шаалтгаанаар виз мэдүүлэхэд тавигдах шаардлага, бүрдүүлэх материалын талаархи дэлгэрэнгүй мэдээллийг www.mvcr.cz/cizinci веб хуудасны “Гуравдагч орны иргэд – 90 хүртэл хоногийн виз” хэсгээс өөрөө судлана уу. Гэр бүлээ санхүүгийн хувьд хангах чадвартай эсэхээ сайтар тооцоолж үзэх нь чухал.

ГЭР БҮЛ НЭГТГЭХ ЗОРИЛГООР УДААН ХУГАЦААНЫ ОРШИН СУУХ ЗӨВШӨӨРӨЛ ХҮСЭХ

Хэрэв та удаан хугацааны оршин суух зөвшөөрөлтэй, Чех Улсад 15 сараас доошгүй хугацаанд амьдарсан эсхүл ажилтны карттай, тус улсад 6 сараас дээш хугацаанд амьдарсан тохиолдолд танай гэр бүлийн гишүүд гэр бүл нэгтгэх зорилгоор удаан хугацаагаар оршин суух зөвшөөрөл олгуулах хүсэлт гаргах эрхтэй. Энэ тохиолдолд ч мөн адил гэр бүлээ санхүүгийн хувьд хангах чадвартай эсэхээ та сайтар тооцоолж үзээрэй. Танай гэр бүлийн сар тутмын орлого нь ам бүлийн гишүүн бүрд оногдох амьжиргааны доод түвшингийн нийт дүнг байрны сарын түрээстэй нийлүүлснээс өндөр байхаар заасан байна. Энэ төрлийн зөвшөөрлийн хүсэлтийг 270 хоногийн дотор шийдвэрлэнэ.

Танай гэр бүлийн гишүүд хүсэлт гаргахад дараах материалыг бүрдүүлж, гадаад улсаас олгосон бичиг баримтыг чех хэл рүү орчуулсан албан ёсны орчуулгын хамт хавсаргана. Үүнд,

- Нэг гэр бүлийн гишүүд гэгдийг нотлон төрсний гэрчилгээ, гэрлэгсдийн баталгаа
- Чех Улсад оршин суух байрны бичиг,
- Өөрийгөө болон гэр бүлээ тэжээхэд шаардагдах тогтмол орлогын хэмжээг хуульд заасан хамгийн бага хэмжээгээр нотлох,
- Чех Улсын нутаг дэвсгэрт үйлчлэх эрүүл мэндийн даатгалд даатгуулсан тодорхойлолт,
- Харьат улсын цагдаагийн газраас олгосон ял шийтгэл эдэлж байсан эсэх лавлагаа (БНЧУ-ын ЭСЯ-ны хүсэлтээр бүрдүүлнэ),
- Халдварт өвчин тараахаас сэргийлэх нөхцөл болзлыг хангасан тухай тодорхойлолт (БНЧУ-ын ЭСЯ-ны хүсэлтээр бүрдүүлнэ).

Гэр бүлийн гишүүд визийн хүсэлт гаргахад тавигддаг шаардлага, бүрдүүлэх материалын талаархи дэлгэрэнгүй мэдээллийг www.mvcr.cz/cizinci веб хуудасны “Гуравдагч орны иргэд – Удаан хугацааны зөвшөөрөл – Гэр бүл нэгтгэх зорилго” хэсгээс өөрөө судлана уу. Гэр бүлээ санхүүгийн хувьд хангах чадвартай эсэхээ сайтар тооцоолж үзэх нь чухал.

Дараах зүйлийг анхаарна уу.

- Танай гэр бүлийн гишүүд удаан хугацааны виз, удаан хугацааны зөвшөөрлийн алиныг нь 4 хүсэх эрхтэй (жич, удаан хугацааны зөвшөөрөл олгох хүсэлтийг таныг Чех Улсад 15 эсвэл 6 сар амьдарсны дараа гаргаж болно). Эхний ээлжинд удаан хугацааны визийг 1 жилээс дээшгүй хугацаагаар олгодог бол удаан хугацааны зөвшөөрлийг 2 жилээс дээшгүй хугацаагаар олгодог.
- Хэрэв танай гэр бүлийн гишүүд гэр бүл нэгтгэх зорилгоор удаан хугацааны оршин суух зөвшөөрөл авснаар зогсохгүй Чех Улсад ирсний дараа өөртөө тохирох ажлын байр олох тохиолдолд тус улсад оршин суух хугацаандаа хөдөлмөрийн зөвшөөрөл, ажилтны карт авалгүй ажиллах эрхтэй.
- Чех Улсад гэр бүлээрээ нэг дор амьдрах шийдвэр гаргасан бол тэднийхээ бүх талын хэрэгцээг хангах хангалттай орлоготой гэдгээ нотлох хэрэгтэй. Танай гэр бүлийн гишүүд виз мэдүүлэх, удаан хугацааны оршин суух зөвшөөрөл олгуулах хүсэлт гаргах үедээ таны гаргасан нотлогоог бусад материалын хамт бүрдүүлнэ.
- 6-15 хүртэлх насны хүүхдийг ерөнхий боловсролын сургуульд заавал хамруулах үүрэгтэй. Энэ үүргээ зөрчсөн этгээдэд хариуцлага тооцно.

ЧЕХ УЛСЫН ЭРҮҮЛ МЭНДИЙН БОЛОН НИЙГМИЙН ДААТГАЛ

Чех Улсад оршин суудаг, зорчиж буй хүн бүр эрүүл мэндийн даатгалд заавал даатгуулах үүрэгтэй.

Эрүүл мэндийн даатгал нь нийтийн болон гэрээт гэсэн хоёр төрөл байдаг.

Нийтийн эрүүл мэндийн даатгалд гадаадын иргэд дараах нөхцөлд хамрагдана. Үүнд,

- Байнга оршин суух зөвшөөрөлтэй бүх гадаадын иргэд,
- оршин суух зөвшөөрлийн төрлөөс үл хамааран Чех Улсад албан ёсны хаяг бүхий ажил олгогчийн ажилтан (даатгалыг ажил олгогч төлдөг),
- ЕХ-ы гишүүн орны иргэд, тодорхой нөхцөлд тэдний гэр бүлийн гишүүд,
- Орогнол хүсэгчид зэрэг тусгайлан заасан бүлэг хүмүүс

Эрүүл мэндийн гэрээт даатгал (бас гадаадад зорчигчдийн эрүүл мэндийн даатгал гэдэг) нь аль нэгэн даатгалын компани, даатгуулагч хоёрын хооронд байгуулсан хувийн эрх зүйн харилцааг хэлэх бөгөөд байнга оршин суух зөвшөөрөлтэй гадаадын иргэдээс бусад гадаадын иргэдэд хамаатай. Үүнд,

- бизнес эрхлэгч ("ОСВЧ"/"ОСВЧ") болон хувиараа орлого олох үйл ажиллагаа эрхлэгч бусад иргэд,
- хөдөлмөр эрхэлдэг ажилтнууд, бизнес эрхлэгчдийн гэр бүлийн орлогогүй гишүүд,
- оюутнууд

90 хүртэлх хоногийн Шенгений визээр зорчигчдын эрүүл мэндийн даатгалд тавигдах шаардлагыг Европын Холбооны "Визийн кодекс" тогтоолд заасан байдаг.

БНЧУ-ын дипломат төлөөлөгчийн газарт удаан хугацааны виз эсвэл оршин суух зөвшөөрөл авах хүсэлт гаргасан гадаадын иргэн эрүүл мэндийн яаралтай үйлчилгээний зардлыг багтаасан даатгалд заавал хамрагдах үүрэгтэй бөгөөд энэ төрлийн даатгал нь өвдсөн эсвэл нас барсан тохиолдолд цогцосыг нь нутагт буцаах тээврийн зардлыг багтаасан байдаг. Даатгалын нэг удаагийн тохиолдолд ноогдох даатгалын олговорын хэмжээ 60 000 ЕВРО-оос багагүй байна. Гадаадад зорчигчдын эрүүл мэндийн даатгалд тухайн этгээдийн санаатай, санаандгүй үйлдсэн үйлдэл эрүүл мэндэд нь учирсан хохирол, түүнчлэн согтууруулах ундаа, мансууруулах бодис хэрэглэсний улмаас үүссэн хохирлыг багтаасан байх шаардлагатай.

Чех Улсад оршин сууж байх үедээ удаан хугацааны виз, удаан хугацааны зөвшөөрөл, уг зөвшөөрлийн хугацааг сунгуулах хүсэлт гаргасан гадаадын иргэн нь эрүүл мэндийн иж бүрэн даатгалын үйлчилгээ хамарсан иж бүрэн гэрээт даатгалд даатгуулах үүрэгтэй. Энэхүү гэрээ нь даатгалын гэрээ байгуулахаас өмнө даатгуулагчийн эрүүл мэндийн байдал ямар байсан тэр байдлаар нь үргэлжлүүлэх зорилгоор бэлэн мөнгөний тооцоо хийлгүй үйлчилгээ үзүүлэх гэсэн үг юм. Иж бүрэн даатгалд урьдчилан сэргийлэх үзлэг, хэвтэж эмчлүүлэх, жирэмслэлт, амаржих бэлтгэлтэй холбоотой эрүүл мэндийн үйлчилгээг ч оруулах шаардлагатай. Эрүүл мэндийн иж бүрэн даатгалын гэрээг гагцхүү тус улсын нутаг дэвсгэр дээр эрүүл мэндийн даатгалын үйлчилгээ үзүүлэх эрх бүхий компанитай байгуулна.

Хэрэв эрүүл мэндийн үйлчилгээ үзүүлэхэд шаардагдах зардлаа олон улсын гэрээний дагуу эсвэл хуулийн этгээд, төрийн байгууллагын бичгээр үйлдсэн баталгаа, цагдаагийн газраас баталгаажуулсан урилгаар уригч этгээд нь хүлээсэн үүргийнхээ дагуу өөр хэлбэрээр даана гэдгээ нотловол эрүүл мэндийн гэрээт даатгалын баримт шаардахгүй.

Хөдөлмөр эрхлэдэг гадаадын иргэний өмнөөс ажил олгогч **нийгмийн даатгал төлдөг**. Бизнес эрхэлдэг гадаадын иргэн нийгмийн даатгалаа өөрөө төлөх үүрэгтэй.

Эрүүл мэндийн болон нийгмийн даатгалд Чех Улсын хууль тогтоомжид заасан ёсоор хамрагдаагүй тохиолдолд виз, оршин суух зөвшөөрөл олгохоос татгалзах эсвэл нэгэнт олгосон виз, оршин суух зөвшөөрлийг хүчингүй болгож болзошгүй.

ЮУГ АНХААРАХ ВЭ? ЯМАР ХҮНДРЭЛ БЭРХШЭЭЛ ТОХИОЛДОЖ БОЛОХ ВЭ?

ҮНЭ ТӨЛБӨРГҮЙ ТУСЛАЛЦАА, МЭДЭЭЛЭЛ

- Шаардлагатай тохиолдолд Интеграцлалын төв, төрийн бус байгууллагуудад хандах хэрэгтэй. Эдгээр байгууллага нь танд үнэ төлбөргүй туслалцаа өгөхөөс гадна хууль зүйн болон нийгмийн асуудлаар зөвлөгөө өгөх үүрэгтэй.
- Эдгээр байгууллагад хандахаасаа өмнө төрийн байгууллагуудын веб хуудас руу орж найдвартай мэдээлэл олж авах нь чухал. Жишээ нь, www.mvcr.cz/cizinci эсвэл www.portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zamka. Интернетээс олж авсан мэдээлээ хангалтгүй гэж үзэж байвал зөвлөгөө өгөх төвд цаг захиална. Бас нэг чухал санаа нэмж хэлэхэд та мэдэж авах шаардлагатай зүйлээ бүгдийг нь дэс дараалан бичиж, асуух асуултын жагсаалт гарга. Товлосон цагтаа очихдоо бэлдсэн асуултын жагсаалтнаас гадна ерөөсөө зөвлөгөө авахад хэрэгтэй гэж үзсэн бичиг баримтаа бүгдийг нь авч очих хэрэгтэй.
- Хэрэв та мэргэжлийн байгууллагаас төлбөргүй туслалцаа авсан тохиолдолд тулгарсан асуудлаа бие даан хялбар замаар шийдвэрлэх боломжтой болно.

ЗУУЧЛАГЧ КОМПАНИУД

- Та Чех Улс руу явах, оршин суух асуудлаа өөрөө хөөцөлдөх боломжтой тул бусдад зуучлалын мөнгө төлөх шаардлагагүй! Та БНЧУ-ны дипломат төлөөлөгчийн газар, Дотоод хэргийн яамны гадаадын иргэдэд зориулсан албан ёсны веб хуудас, Интеграцлалын төвүүд, төрийн бус байгууллагуудын шугамаар найдвартай мэдээлэл олж авахыг хичээгтүн. Албан ёсны веб хуудаснаас бусад эх үүсвэрээс олж авсан мэдээлэлд зуун хувь итгэж болохгүй.
- Хэрэв та хөдөлмөр зуучлалын компанийн (агентурын) үйлчилгээ авахаар төлөвлөж байгаа бол уг үйлчилгээг үзүүлж буй компани нь энэ чиглэлийн хүчин төгөлдөр бүхий эрхтэй эсэхийг нь шалгах шаардлагатай. Магадлан итгэмжлэгдсэн хөдөлмөр зуучлалын компанийн жагсаалтыг Хөдөлмөр, нийгмийн хэргийн яамны www.portal.mpsv.cz/sz/zamest/zpr_grace веб хуудаснаас үзнэ үү.

БИЕЙН БАЙЦААЛТ, БИЧИГ БАРИМТ

- Биеийн байцаалт, гадаад паспортоо хэзээ ч бусдад бүү шилжүүл. Биеийн байцаалт болон бусад бичиг баримтаа хэд хэдэн хувиар хувилуулах нь зүйтэй болов уу. Та өөрийнхөө болон тантай хамт яваа хүүхдүүдийнхээ боловсролын гэрчилгээ, вакцинжуулалтын товлогын дэвтэр, шаардлагатай бусад чухал бичиг баримтыг Чех Улсад зорчихдоо заавал биедээ авч явах хэрэгтэй.
- БНЧУ-д оршин суух зөвшөөрлийн цахим үнэмлэхээ гэж, гэмтээсэн тохиолдолд үнэмлэх шинээр гаргуулах төлбөр маш өндөр тул сайтар хамгаалж, хадгалагтун.

ИТГЭМЖЛЭЛ

- Та өөрөө хөөцөлдөх боломжтой эсвэл өөрөө биечлэн хөөцөлдөхөөс өөр замгүй жишээлбэл гэрээнд гарын үсэг зурах, албан захидал хүлээн авах зэрэг асуудлаар тодорхой хугацаагүй ерөнхий итгэмжлэл үйлдэн бусдад өгч болохгүй. Итгэмжлэлийг тодорхой үйлдэл хийлгэх зорилгоор, тодорхой хугацаатай, тодорхой этгээдэд өөрийгөө төлөөлүүлэхээр олгодог.

- Хэрэв та өөрийгөө төлөөлүүлэн бусдад итгэмжлэл өгөх болсон бол хамгийн найдвартай гэж итгэсэн хүндээ өгөх ба итгэмжлэлийнхээ нэг хувийг заавал өөртөө авч үлдэгтүн. Зөвхөн өмгөөллийн лиценз эзэмшдэг өмгөөлөгч л төлбөртэй үйлчилгээ үзүүлэх эрхтэй. Итгэмжлэл өгч бусдаар хөөцөлдүүлсэн асуудал тань хэрхэн шийдвэрлэгдсэн тухай зэргэн асууж лавла. Танд эргэлзээтэй санагдсан тохиолдолд асуудлыг тань шийдвэрлэж байгаа байгууллагад шууд хандах хэрэгтэй. Итгэмжлэлийг дуртай үедээ цуцлах боломжтой.
- Баримт бичгээ нэгбүрчлэн найдвартай сайн хадгал. Эрхэлж буй ажилтай тань холбоотой гэрээ, хэлэлцээрийг ямагт бичгээр байгуулах шаардлагатай.

АЖЛЫН НӨХЦӨЛ

- Чех Улсад орж ирэхээсээ өмнө гүйцэтгэх ажлын агуулга, нөхцлийн талаар ажил олгогчтой урьдчилан бичгээр тохиролцох шаардлагатай.
- Таныг Чех Улсад ирсний дараа ажил олгогч тохиролцоноос өөр, тэвчишгүй хөдөлмөр хийлгүүлсэн тохиолдолд энэ нь залилан мэхлэх эсхүл бүр хөдөлмөрийн мөлжлөг хийх зорилгоор хүн худалдах гэмт хэрэг үйлдсэн байж болох юм. Энэ нь эр эм ямар ч хүнд хүйс харгалзахгүй тохиолдож болох бөгөөд ийм гэмт хэрэг үйлдсэн эсэхийг хүнтэй ёс бус харьцах, хэтэрхий олон цагаар ажиллуулах, эрүүл ахуйн шаардлага хангаагүй аюултай нөхцөлд, эрүүл мэндэд хортой ажил хийлгүүлэх, тэвчишгүй хүнд нөхцөлд ажиллуулах, зохиомол өр албадан төлүүлэх, сэтгэлийн санааны дарамт, бэлгийн мөлжлөгт оруулсан зэргээр илрүүлдэг. Ийм тохиолдолд та нэн даруй тусгай ТББ (Холбоо барих хэсгийг үзнэ үү) эсвэл БНЧУ-ын Цагдаагийн газарт хандаж өөрийгөө хамгаалуулах нь зүйтэй. Та гэрчийн мэдүүлэг өгснөөр гэмт хэрэгтэнд хариуцлага тооцож таны нэгэн адил бусад гадаадын иргэдийг хөдөлмөрийн мөлжлөгт өртөхөөс урьдчилан сэргийлэх боломжтой юм.
- Хүн худалдаалах гэмт хэргийн хохирогч Чех Улсын хууль хяналтын байгууллагуудтай хамтран ажилласан тохиолдолд тус улсад хамгаалах зорилгоор оршин суух зөвшөөрөл авах хүсэлт гаргах эрхтэй бөгөөд ингэснээр та тус улсад оршин суух эрхээ алдахгүй.

ӨР ТӨЛБӨР, ӨР ТӨЛБӨРГҮЙ БАЙХ ТУХАЙ

- Өр төлбөр тавьж шүүхийн шийдвэрээр эд хөрөнгөө хураалгах нь таныг зөвхөн мөнгө санхүүгийн хувьд хүнд байдалд оруулаад зогсохгүй таныг тус улсад хууль бусаар оршин суух байдалд ч хүргэж болзошгүй аюултай тул мөнгө зээлэхээс болгоомжлогтун. Хэдийгээр ноцтой бус мэт хэдий ч нийтийн тээврээр тасалбаргүй зорчсон торгууль, телевиз, радио, хог хаягдал зайлуулсан хураамж, зээлээр худалдаж авсан бараа, эрүүл мэндийн болон нийгмийн даатгалын шимтгэл төлөөгүйн улмаас торгууль ноогдуулж алданги тооцож болзошгүй.
- Чех Улсад өртэй этгээдийн бүртгэл байдаг. Бизнес эрхлэх, оршин суух зөвшөөрлөө шийдүүлэхэд өр төлбөргүй байх шаардлагатай.

ХУУЛЬ САХИЖ МӨРДӨХ

- Оршин суух, хөдөлмөр эрхлэхтэй холбоотой хууль тогтоомжоос гадна Чех Улсад үйлчилж өөр бусад хууль тогтоомжийг зөрчвөл таныг зөвхөн тус улсаас гаргаад зогсохгүй Шенгений мэдээллийн системд (SIS) оруулж болзошгүй. Ийм тохиолдолд та Шенгений гэрээний орнуудад зорчих эрхээ хасуулна гэсэн үг.

ЧЕХ УЛСАД ОРШИН СУУГАА ХАЯГАА ӨӨРЧЛӨХ ТОХИОЛДОЛД

- Чех Улсад оршин суугаа гэрийн хаягаа сольж нүүсэн тохиолдолд энэ тухайгаа хуульд заасан хугацааны дотор мэдэгдэх үүрэгтэй. Албан байгууллагаас танд баталгаат захидал явуулсан тохиолдолд та эзгүй байж таарвал шүүдан хүргэгч албан захидлыг хүргээгүй тухай мэдэгдлийг танай шуудангийн хайрцагт үлдээнэ. Шуудангийн салбарт хадгалагдаж буй захидлыг та 10 хоногийн дотор очих авах үүрэгтэй бөгөөд хэдийгээр захидлаа шуудангийн салбараас очиж аваагүй ч заасан хугацааны сүүлийн өдрөөр захидлыг хүргүүлсэнд тооцдог. Шуудан хүргэгч таныг олоход дөхөм болгох үүднээс шуудангийн хайрцаг, гадаа хаалганы дэргэд байрлуулсан хонхон дээр овог нэрээ бичих нь чухал.

ОНЦГОЙ ТОХИОЛДОЛД ХЭРЭГТЭЙ БОЛОХ ҮҮДНЭЭС МӨНГӨ ХУРИМТЛУУЛАХ

- Та гэнэтийн хүндрэл гарах, нутаг буцах зэрэг тохиолдолд тодорхой хэмжээний санхүүгийн нөөцтэй болохын тулд санхүүгийн боломж таатай байгаа үедээ мөнгө цааш нь хадгалах нь маш чухал.

ЧЕХ УЛСАД ХОЛБОО БАРИХ ЧУХАЛ ХАЯГ, УТАС

ЧЕХ УЛС РУУ ЯВАХААС ӨМНӨ

БНЧУ-ын дипломат төлөөлөгчийн газар, Шенгений виз олгох:

- БНЧУ-ын Гадаад харилцааны яам
www.mzv.cz, и-мэйл: vo@mzv.cz

ЧЕХ УЛСАД ОРЖ ИРСНИЙ ДАРАА

Оршин суухтай холбоотой аливаа асуудал, оршин суух хугацааг сунгуулах, өөрчлөлтийг мэдэгдэх:

- БНЧУ-ын Дотоод хэргийн яам: Орогнол, шилжин сууршилтын бодлогын газар (чехээр "ОАМП" / "ОАМР" гэсэн товчлолтой байна)
www.mvcr.cz/cizinci – эндээс Дотоод хэргийн яамны бүс нутаг дахь салбар хэлтсийн хаягийг олж авах боломжтой
Мэдээллийг дараах утас, и-мэйлээр авах боломжтой:
Дотоод хэргийн яамны лавлах утас (чех хэлээр): утас: (+420) 974 832 421, (+420) 974 832 418
И-мэйл: pobyty@mvcrcz

Оршин суух эрхийн хяналт, урилга баталгаажуулалт, тус улсад орж ирсний дараах бүртгэл:

- БНЧУ-ын Цагдаагийн газар – Гадаадын иргэдийн асуудал эрхэлсэн цагдаагийн газар
www.policie.cz/clanek/agenda-cizinecke-policie.aspx

Чех Улсад хөдөлмөр эрхлэх, мэдээлэл, зуучлагч компаниуд, гадаадын иргэдэд зориулсан сул ажлын байрны саналын тухай мэдээлэл:

- Хөдөлмөр, нийгмийн хэргийн яам
Гадаадын иргэд Чех Улсад хөдөлмөр эрхлэх тухай: www.portal.mpsv.cz/sz/zahr_zam/zamka
Хөдөлмөр зуучлагч компаниуд: www.portal.mpsv.cz/sz/zamest/zpr_prace
Хөдөлмөрийн товчоо: www.portal.mpsv.cz/upcr
Хөдөлмөр хяналтын газар: www.suip.cz/

Үнэ төлбөргүй мэдээлэл, зөвлөх үйлчилгээ:

- Интеграцлалын төвүүд - www.integracnicentra.cz
Чех Улсын бараг аймаг бүрт шахуу интеграцлалын төв ажилладаг. Интеграцлалын төвд таны асуудлыг ямар байгууллага шийдэх талаар төлбөргүй зөвлөгөө өгөх, чех хэлний дамжаа санал болгох, зөвлөгөө өгөх, орчуулах, хэлмэрчлэх зэрэг олон төрлийн үйлчилгээ үзүүлдэг. Интеграцлалын төвүүдэд үнэ төлбөргүй интернет ашиглах боломжтой бөгөөд ажилтнууд нь интернет хэрхэн ашиглах талаар зөвлөгөө өгч, тусалцаа үзүүлдэг.
- Төрийн бус байгууллагууд (ТББ) - www.cizinci.cz веб хуудасны Холбоо барих хэсгээс ТББ-ын хаяг, холбоо барих утасны дугаарыг лавлах боломжтой.
ТББ нийгмийн болон хууль эрх зүйн асуудлаар зөвлөх үйлчилгээ, чех хэлний сургалт, албан газартай харьцах, албан газарт очих, эмчид үзүүлэх, сургууль, багш нартай уулзах үед хамт явах, орчуулга хийх зэрэг үйлчилгээг төлбөргүй үзүүлдэг. Тусалцаа, зөвлөгөө хэрэгтэй болсон тохиолдолд заавал гэрийн хаягийн дагуу гэлтгүй дуртай ТББ-д утсаар хандах боломжтой. Биечлэн очиж зөвлөгөө авах тохиолдолд бүс нутагт үйлчилгээ үзүүлдэг төрийн бус байгууллагуудад хандана.

Төрийн бус байгууллагуудын заримаас дурдвал:

- Дүрвэгсдэд туслах байгууллага/*Organizace pro pomoc uprchlíkům* ("ОПУ"/"ОРУ") – хууль эрх зүйн болон нийгмийн асуудлаар зөвлөх үйлчилгээ үзүүлдэг – www.opu.cz, утас: (+420) 730 158 779, (+420) 739 413 983 (нийгэм), (+420) 730 158 781, (+420) 730 158 779 (хууль), и-мэйл: opu@opu.cz
- Интеграцлалын асуудлаар зөвлөх төв/*Poradna pro integraci* ("ППИ"/"РПИ") – хууль эрх зүйн болон нийгмийн асуудлаар зөвлөх үйлчилгээ үзүүлдэг – www.p-p-i.cz, утас: (+420) 603 281 269 (нийгэм), и-мэйл: praha@p-p-i.cz
- International Organization for Migration (Шилжин сууршилтын олон улсын байгууллага/*Mezinárodní organizace pro migraci* – "АЙОМ"/"ИОМ") – зөвлөх үйлчилгээ, хөдөлмөрийн шилжин сууршилт, сайн дураар нутаг буцах хөтөлбөр – www.iom.cz, утас: (+420) 233 37 01 60, и-мэйл: prague@iom.int
- Гадаадын иргэдийн интеграцлалын төв/*Centrum pro integraci cizinců* ("ЦИЦ"/"СИС") – хөдөлмөр, нийгмийн асуудлаар зөвлөх үйлчилгээ үзүүлдэг – www.cicpraha.org, утас: (+420) 222 360 452 (нийгэм), (+420) 702 150 630 (хөдөлм.), и-мэйл: info@cicpraha.org
- Интеграцлал, шилжин сууршилтын нийгэмлэг/*Sdružení pro integraci a migraci* ("СИМИ"/"СИМ") – хууль эрх зүй, нийгмийн асуудлаар зөвлөх үйлчилгээ үзүүлдэг – www.migrace.com, утас: (+420) 605 253 994 (нийгэм), +420 603 547 450 (хууль), и-мэйл: poradna@migrace.cz
- ИнБазе/*InBáze, z.s.* – хууль зүй, нийгмийн асуудлаар зөвлөх үйлчилгээ үзүүлдэг – www.inbaze.cz, утас: (+420) 739 037 353, и-мэйл: info@inbaze.cz
- Чех Улсын Харита/*Charita ČR* – хүнд, хэцүү нөхцөлд орсон гадаадын иргэдэд туслалцаа үзүүлдэг – www.charita.cz (монгол, вьетнам хэлээр www.charita.cz/infolinka). Чех Улсын Харита улс даяар салбар хэлтэс ажиллуулдаг.
- Прага хот дахь Арцидиецезийн Харита - Шилжин сууршилтын төв/*Arcidiocézni Charita Praha – Středisko Migrace* – Хууль зүй, нийгмийн асуудлаар зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэх, хүндрэлтэй үед богино хугацаагаар байр олгох, хүн худалдаалах гэмт хэрэгт өртсөн хүмүүст тусалцаа үзүүлдэг – www.praha.charita.cz, утас: (+420) 224 813 418, и-мэйл: migrace@praha.charita.cz
- "МЕТА" олон нийтийн төлөөх компани/*МЕТА, o.p.s.* – залуучууд, насанд хүрэгчдийн боловсрол, аттестат, дипломыг дүйцүүлэн баталгаажуулах асуудлаар зөвлөгөө, туслалцаа үзүүлдэг – www.meta-ops.cz, утас: (+420) 222 521 446, и-мэйл: info@meta-ops.cz
- Чех Улсын Ла Страда/*La Strada Česká republika* – хүн худалдаалах, бусдын эрхшээлд орсон хохирогчдод тусламж үзүүлдэг – www.strada.cz, яаралтай дуудлагын SOS утас: (+420) 222 717171, Лавлах утас: (+420) 800 077 777

Европын Холбооноос гадаад иргэдэд зориулсан веб хуудас:

- www.ec.europa.eu/immigration

ҮҮНИЙГ МАРТУУЗАЙ

ЯВАХААСАА ӨМНӨ

- 1) Өөрийн нэр дээр авсан гадаад паспорттой байх. 15 нас хүрээгүй хүүхэд өөрийн нэр дээр гадаад паспорт аваагүй тохиолдолд эцэг эх нь өөрсдийнхөө аль нэгний паспортод заавал бичүүлнэ. Удаан хугацааны виз олгуулахад гадаад паспортыг дээд тал нь 10 жилийн өмнө олгосон, паспортод хоёроос цөөнгүй цэвэр хуудас байх шаардлагатай. Үүнээс гадна паспортын хүчинтэй хугацааны доод тал нь удаан хугацааны визийн хугацаанаас 3 сараас доошгүй байна.
- 2) Виз мэдүүлэх, оршин суух зөвшөөрөл хүсэх хүсэлт гаргахад бүрдүүлэх материалын тухай мэдээллийг БНЧУ-ын ЭСЯ-аас лавлан асуусан эсвэл www.mvcr.cz/cizinci веб хуудсаас үзсэн.
- 3) Чех Улсын нутаг дэсвгэрт үйлчилдэг эрүүл мэндийн даатгалд даатгуулсан байна.
- 4) Гадаад паспортод виз даруулсан эсвэл ЭСЯ-с оршин суух зөвшөөрөл олгосон тухай мэдэгдэл авсан байна.

ЧЕХ УЛСАД ОРЖ ИРСНИЙ ДАРАА

- 1) Гадаадын иргэнийг бүртгүүлэх үүрэгтэй зочид буудал, дотуур байрнаас өөр газар байрлаж байгаа тохиолдолд өөрөө бүртгүүлнэ. Чех Улсад визээр орж ирээд байгаа тохиолдолд ажлын 3 хоногийн дотор гадаадын иргэдийн асуудал эрхэлсэн цагдаагийн газарт биечлэн очиж бүртгүүлнэ. Удаан хугацаагаар оршин суух зөвшөөрөл хүссэн тохиолдолд Дотоод хэргийн яамны салбар, хэлтэст биечлэн очиж бүртгүүлнэ.
- 2) Удаан хугацаагаар оршин суух зөвшөөрөл хүссэн тохиолдолд Чех Улсад орж ирээд ажлын 3 хоногийн дотор Дотоод хэргийн яамны салбар, хэлтэст биеийн давхцахгүй өгөгдөл авахуулах зорилгоор биечлэн очих үүрэгтэй.
- 3) Биеийн давхцахгүй өгөгдөл авахуулсан бол заасан хугацааны дараа мөн газарт очиж бэлэн болсон үнэмлэхээ авч, зохих хураамж төлнө.

ЧЕХ УЛСАД ОРШИН СУУЖ БУЙ ХУГАЦААНД

- 1) Овог, гэр бүлийн байдал, гадаад паспорт болон оршин суух зөвшөөрөлд орсон мэдээлэл, Чех Улсад оршин сууж байгаа хаяг зэрэг өөрчлөгдсөн тухай бүр нь Дотоод хэргийн яамны салбар, хэлтэст заавал мэдэгдэх үүрэгтэй.
- 2) Тус улсад оршин суух эрхийн хугацаанаас илүү хугацаагаар үлдэхээр төлөвлөж байгаа бол цаг тухайд нь дараах хүсэлтийн аль нэгийг гаргана. Үүнд,
  - удаан хугацааны визийн хугацааг сунгуулах хүсэлт (визийн хүчинтэй байх хугацаа дуусахаас дээд тал нь 90, доод тал нь 0 хоногийн өмнө гаргана),
  - анх удаа удаан хугацааны зөвшөөрөл авч байгаа эсвэл өмнө авсан удаан хугацааны зөвшөөрлийн хугацааг сунгуулах хүсэлт (удаан хугацааны виз, удаан хугацааны зөвшөөрлийн хүчинтэй байх хугацаа дуусахаас дээд тал нь 120, доод тал нь уг хугацаа дуусахаас өмнөх сүүлийн ажлын өдөр гаргана.).
- 3) Чех Улсад оршин сууж байгаа хугацаандаа удаан хугацааны виз эсвэл оршин суух зөвшөөрлийн хүсэлт гаргахдаа анх заасан зорилгоо өөрчлөөгүй хэвээр байх шаардлагатай.

ХОЛБОО БАРИХ

БНЧУ-ын дипломат төлөөлөгчийн газар

БНЧУ-ын Гадаад харилцааны яам - www.mzv.cz, и-мэйл: vo@mzv.cz

ЧЕХ УЛСАД ОРЖ ИРСНИЙ ДАРАА

БНЧУ-ын Дотоод хэргийн яам: Орогнол, шилжин сууршилтын бодлогын газар ("ОАМР" / "ОАМП")

- www.mvcr.cz/cizinci

Лавлах утас: (+420) 974 832 421, (+420) 974 832 418, и-мэйл: pobyty@mvcr.cz

Дотоод хэргийн яамны веб хуудсаар
зочилж “Дараагийн зогсоол – Чех Улс”
богино хэмжээний киног үзэж сонирхоно уу.

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Дотоод хэргийн яамны санхүүжилтэй энэхүү товхимлыг гадаадын иргэдийг интеграцчилах төслийн хүрээнд бэлтгэн хэвлэв.
Төслийг “Слово 21” хэрэгжүүлж байгаа болно.